

Datum 2025-09-16

Dnr HaV 2025-1217

Remissammanställning gällande förslag till reviderad nationell förvaltningsplan för år 2025–2030

Nedan sammanfattas synpunkter som inkommit gällande Havs- och vattenmyndighetens (HaV) förslag till reviderad nationell förvaltningsplan för år 2025–2030.

Remissammanställning redogör för de huvudsakliga synpunkterna i sammandrag. Utöver synpunkter som direkt berör det remitterade förslaget framförs i flera yttranden utförlig information som bakgrund och motivering till stöd för separata synpunkter. För att ta del av denna information i sin helhet hänvisar myndigheten till varje enskilt yttrande.

Totalt har 56 yttranden inkommit varav 24 yttranden från myndigheter, 6 yttranden från universitet, 18 yttranden från organisationer och företag samt 8 yttranden från privatpersoner.

Myndigheter

Energimyndigheten

Energimyndigheten har inga synpunkter att redovisa.

Jordbruksverket

Jordbruksverket framför i huvudsak följande. Generationsväxling inom det kommersiella fisket bör tillåtas inom rimliga kvotgränser. Ålfiske utgör en del av det nationella kustnära kulturarvet. Det återstående kommersiella fisket utgör enbart en mindre del av den antropogent orsakade dödligheten för ål. Värdefull kunskap och erfarenhet riskerar att gå helt förlorad genom att inte tillåta en anpassad generationsväxling för det kvarvarande kommersiella fisket. Därför bör man undersöka möjligheter till kompletterande åtgärder, exempelvis att generationsväxling tillåts med lägre kvoter och en fastställande av maxkvot. Att möjliggöra för fler kommersiella fiskare att fiska ål, skulle i sig kunna ha en dämpande effekt för illegal efterfrågan.

Fokus bör läggas på det illegala, orapporterade och oreglerade fisket av ål samt förbättrade metoder för spårbarhet av ålprodukter. I FORMAS redovisning framförs att myndigheternas roller och mandat behöver förtydligas för att stävja sådant fiske. Fokus bör därför framförallt läggas inom åtgärd 7, 8 och 9. Fokus på detta område kan vara av betydande värde för beståndets långsiktiga återhämtning och då tillåta kvarvarande kommersiellt fiske att fortgå i anpassad form. För bättre regelefterlevnad förslås att Jordbruksverket tillsammans med Havs- och vattenmyndigheten och Länsstyrelsen initierar en samverkansinsats med målet att utveckla vägledning och fastslå riktlinjer för vilken typ av redan existerande dokumentation som är mest ändamålsenlig för att styrka laglig bakgrund, förvärv och säkra spårbarhet vid handel med ål och ålprodukter. Jordbruksverket är i egenskap av utpekad nationell administrativ CITES-myndighet

ytterst ansvarig för att bedöma dokumentation som styrker laglig bakgrund vid kommersiella aktiviteter för CITES B-listade arter. Det är därmed Jordbruksverket som blir ytterst ansvarig myndighet att det enskilda fallet bedöma dokumentationens tillförlitlighet vid bedömning om den lagliga bakgrunden vid handel kan anses som styrkt, för att därigenom agera stöd till länsstyrelsen som operativ kontrollmyndighet. På nationellt plan bör myndigheterna också verka för att det initieras genomlysning och vidare översyn av straffsatser och straffskala för fiske- och artskyddsrelaterade brott inom området. Mer påtagliga och kännbara straff vid illegalt fiske och illegal handel bör ha en positiv effekt för ökad regellevnad.

Jordbruksverket framhåller att ålförvaltningsplanens aktiviteter måste vara förenliga med gällande lagstiftning för djurhälsa. Detta gäller framför allt aktiviteter som förflyttning av ål från kust till inland, upprättande av vandringsvägar och rivning av befintliga vandringshinder. Jordbruksverket vill uppmärksamma att ålförvaltningsplanens aktiviteter inte kan genomföras om de inte är förenliga med EU-lagstiftningen om djurhälsa. Det är viktigt att ålförvaltningsplanen utformas med beaktande av annan lagstiftning på områden med vilka målkonflikter kan förekomma.

Åtgärdsområde 1 kan, när det gäller att öka vandringsmöjligheter och tillgängliggöra livsmiljöer, medföra negativa effekter på smittskyddet och leda till försämrad fiskhälsa i inlandszon då ål kan bära med sig smittor så som Infektiös pankreasnekros (IPN). I Sverige är djurhälsan hos fisk högre i inlandszon än i kustzon. Vårt goda djurhälsoläge skyddar skyddsvärda arter från smittor som de är mottagliga för, vilket vi vill värna om. Detta kan t.ex. leda till att Sverige inte kan upprätthålla vår sjukdomsfria status för den allvarliga virussjukdomen infektiös pankreasnekros (IPN) som ål och laxfiskar är mottagliga för. Krav på att verksamhetsutövare ska underlätta vandring förbi kraftverken, avveckling av vandringshinder eller byggen av vandringsvägar har en direkt påverkan på smittskyddet eftersom fisken kan föra med sig smitta från kustzon till inlandszon. Möjligheten att flytta ål från kustzon till inlandszon (d.v.s. förbi första vandringshindret för laxfisk) är genom djurhälsolagstiftningen förbjuden redan idag. Det är viktigt att detta beaktas när villkor gällande vandringsvägar och vandringshinder anges i vattendomarna. Det är positivt med förslaget att ändra HaV:s föreskrifter som reglerar utsättning och flyttning av fisk så att ål endast får sättas i vattenområden där den kommer ha möjlighet att vandra ut som blankål och bidra till reproduktionen. HaV:s reglering med tillhörande vägledning bör även ange att utsättning endast får göras efter att riskerna för smittskyddet beaktats, samt i enlighet med EU:s djurhälsobestämmelser som förbjuder flytt av ål från kustzon till inlandszon utan föregående karantän. Jordbruksverket noterar att förflyttning av ål från annat land för utsättning i det remitterade förslaget inte längre är en aktivitet för att nå målen med ålförvaltningsplanen.

En integrerad utvärdering för hela Östersjöbeståndet bör genomföras och skyddsåtgärder samordnas med östersjöländerna. Inom åtgärdsplanens åtgärdsområde 3 Förstå och hantera andra påverkansfaktorer och 4 Förbättra beståndsovervakning, är en sådan integrerad verksamhet inte föreslagen. Jordbruksverket ser värdet av en sådan integrerad utvärdering och dess möjliga synergieffekter och föreslår att HaV i den mån det är möjligt verkar för att ett sådant samarbete kring en integrerad utvärdering och skyddsåtgärder mellan berörda länder kommer till stånd. Även om EU:s ålförordning som reglerar förvaltningsplanen enbart fastställer gränser för fiske och påverkan från vattenkraftproduktion som uttalade områden för antropogen påverkan, är övriga aspekter av antropogen förstärkande påverkan en viktig del av beståndets långsiktiga utveckling. Det är därför av värde att förvaltningsplanen även inom berörda åtgärdsområden verkar för ett sådan gränsöverskridande samverkan kommer till stånd. Att arbeta för att utveckla mätbara kvantifierbara parametrar för dessa områden i samverkan med andra östersjöländer skulle ytterligare stärka beståndsovervakningen. Jordbruksverket föreslår därför att aktiviteter på detta område ska ingå inom åtgärdsområdet 4.

Information om regler för ålfiske och handel med ål är värdefullt och Jordbruksverket ställer sig positivt till att inom ansvarsområdet för CITES bistå till åtgärden.

Jordbruksverket bör inkluderas som ansvarig myndighet, i egenskap av nationell administrativ CITES-myndighet, som ansvarig myndighet utöver Havs- och vattenmyndigheten, Länsstyrelsen och Tullverket. Detta särskilt som hela Anguillasläktet kan komma att bli föremål för en CITES II listning vid kommande partsmöte för CITES-konventionen i november 2025. Internationella handelsdata och förflyttningar måste vid en släkteslistning rapporteras på artnivå inom ramen för CITES-konventionen. Handelsledets rapportering för ål kan utvecklas och förbättras för att förtydligas för att förenkla uppföljning.

Kustbevakningen

Kustbevakningen tillstyrker den reviderade förvaltningsplanen. Planen ligger inom Kustbevakningens uppdrag och arbetssätt och myndigheten ser mycket positivt på den helhetssyn och breda myndighetssamverkan som finns i förvaltningsplanen.

God lokalkunskap är avgörande för att kunna inrikta och bedriva ålfiskekontroller på ett effektivt sätt. Samverkan med HaV lyfts fram som positivt. Det finns en Ortsbestämd problematik och personer som informerat myndigheter om överträdelser i ålfiske har blivit utsatta för hot och repressalier som skapar tystnadskultur och rädsla. Det bör samverkande myndigheter vara uppmärksamma på.

Regelverk och samverkan mellan myndigheter bör innebära strikt kontroll och spårbarhet av tillståndsgivet fiske, så att illegal fångst inte kan redovisas och säljas som lagligt fångad ål. Det finns t.ex. observationer att personer utan åltillstånd lämnar ålfångster i tillståndshavares sump. Ett sådant agerande är mycket resurskrävande och kostsamt att bevaka genom fiskekontroll. Det måste kunna krävas att den som har åltillstånd sköter sig och att tillståndet dras in vid allvarliga överträdelser. Ett tillståndsgivet fiske skapar en marknad för illegalt fångad ål och har därför väsentlig betydelse för problematiken med illegalt ålfiske. Samverkan med polisen lyfts särskilt, eftersom polisens mandat för brottsbekämpning inte är begränsad till det illegala fisket, utan även omfattar brott relaterade till försäljning m.m. Den helhetssyn och breda myndighetssamverkan som finns i förvaltningsplanen är mycket positiv.

För att underlätta lagföring är det önskvärt med reglering av redskapen, då det är svårt att bevisa att fisket är inriktat på ål. Ofta slutar det med en överträdelse begränsad till omärkta redskap och även där finns det svårigheter, då domstolen har godtagit invändning att märkningen hade lossnat från redskapet. Det kan även bli fråga om ersättningskrav mot Kustbevakningen för att ålen har tagits i beslag och släppts ut från redskapet. Det finns en obalans i författning och domstolspraxis genom att försäljning av ål är ett CITES-brott med betydligt högre straffvärde. Det kräver stora personalresurser och medför stora kostnader att övervaka illegala fiskeredskap och ålsumpar för att kunna lagföra personer som bedriver illegalt ålfiske. Det måste vara angeläget att även fiskebrottet kan lagföras effektivt och att illegalt fångad ål kan tas i beslag och återutsättas levande.

Livsmedelsverket

Livsmedelsverket är positiva till samordning när det gäller kontroller inom fiskeriområdet. I förslagen på åtgärderna 7–10 i bilaga 2 anges Livsmedelsverket som en av flera ansvariga myndigheter. Det är inte helt tydligt vad Livsmedelsverkets roll är inom de respektive åtgärderna. Livsmedelsverket vill därför förtydliga att livsmedelskontrollen spänner över flera myndigheter och respektive myndighet har en egen kontrollplan som bygger på den nationella kontrollplanen i

livsmedelskedjan. Livsmedelskontroll ska utföras med en lämplig frekvens och vara riskbaserad, kopplad till livsmedelssäkerhet och redlighet. Det innebär att kontroll av en specifik art, så som ål, antagligen kräver ett särskilt mål eller en planerad riktad kontroll. Alternativt kan sådan kontroll utföras vid misstanke om bedrägligt agerande.

Länsstyrelsen i Blekinge län

Länsstyrelsen i Blekinge framhåller att förvaltningsplan och åtgärdsplan i högre grad bör fokusera på de allvarligaste hoten mot ålens återhämtning som enligt Formas utgörs av brist på framgångsrik vandring uppströms och nedströms samt olagligt fiske.

Generationsväxling inom ålfisket genom överlåtelse av ålfisketillstånd ska tillåtas.

Generationsväxling kommer inte påtagligt försämra möjligheterna för ålens återhämtning då det finns en viss återhämtning i den naturliga invandringen av ål, samt att dödligheten i svenska Östersjöfisket är lägre än 0,3 procent. I en ekosystembaserad fiskförvaltning ska dessutom hänsyn tas till hela ekosystemet inklusive mänskliga aktiviteter. Att inkludera mänskliga aktiviteter är också en förutsättning för att uppfylla de delar av de havsanknutna miljökvalitetsmålen och mål i Agenda 2030 om att säkerställa tillträde för småskaliga icke-industriella fiskare till marina resurser och marknader. Generationsväxling bör införas omgående mot bakgrund av ålfiskarnas höga medelålder, för att bevara traditioner och det kulturarv som ålfisket utgör samt för att överföra kunskap till yngre generationer. En förnyring av fiskarkåren är också nödvändig för långsiktig samverkan med aktörer inom tillämpad forskning och beståndsövervakning av ålen. Möjlighet till generationsväxling inom ålfisket skulle påtagligt öka intressenternas förtroende för fiskförvaltningen och incitamenten för att bidra till arbetet med att skapa hållbart fiske.

Länsstyrelsen delar inte HaVs slutsats att stödutsättning av ålyngel som förts in till Sverige från annat land inte längre ska vara en bevarandeåtgärd för att uppfylla förvaltningsplanens långsiktiga mål. Det är klarlagt att ålyngel som satts ut i naturen överlever, tillväxer och resulterar i blankål som lämnar tillväxtområdet och påbörjar sin lekvandring. Det saknas belegg för att utsatt ål inte skulle bidra till lekbeståndet. Argumentet i delrapporten om att ålens reproduktion aldrig har observerats i det vilda och att det därmed inte går att utvärdera den utsatta ålens reproduktionsframgång håller inte. Sustainable eel group bedömer att utsättning kan vara en relevant åtgärd för att bidra till att stärka ålbeståndet fram till dess att andra nödvändiga åtgärder genomförts.

Länsstyrelsen i Gotlands län

Länsstyrelsen ställer sig bakom förslaget till reviderad förvaltningsplan. Länsstyrelsen anser förbättrade vandringsmöjligheter, tillgängliggörande av livsmiljöer och minskad turbindödlighet som särskilt angelägna. Att minska turbindödligheten torde vara en enkel åtgärd att genomföra och som skulle reducera dödligheten väsentligt.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län

Länsstyrelsen tillstyrker förslag till nationell förvaltningsplan för ål.

Länsstyrelsen framhåller att hela ålens utbredning och historiska betydelse borde beaktas mer. Ålfällor finns långt upp i vattendragen och ålen har haft en stor betydelse för fisket i länet och sannolikt även för ålens fortplantning genom betydande uppväxtarealer som genererade stora mängder lekvandrande ålar.

Länsstyrelsen Jönköpings län

I sammanfattningen till yttrandet framhåller Länsstyrelsen i Jönköping att förslaget till ny nationell förvaltningsplan för ål välkomnas och ser det som ett viktigt steg för att förbättra situationen för den europeiska ålen. Samtidigt lyfter länsstyrelsen att planen inte i tillräcklig utsträckning fungerar som ett konkret prioriteringsunderlag för åtgärder inom exempelvis NAP, vilket är en avgörande brist för den regionala och lokala tillämpningen, särskilt i län som Jönköping. Länsstyrelsen anser att:

- förvaltningsplanen tydligare behöver visa var det finns mest lämpliga uppväxtområden för ål, samt behöver kopplas till kartor och prioriteringar,
- en nationell, enhetlig metodik för HARO-baserade strategier tas fram för att undvika regionala skillnader och säkerställa en rättssäker och effektiv prövningsprocess,
- de kortsiktiga delmålen anpassas till NAP-processen och samordnas med åtgärdsstrategier för övriga verksamheter som orsakar vandringshinder,
- torrfåror och områden med hög återhämtningspotential bör inkluderas tydligare.
- utsättnings- och flyttningsstrategier för ål inte begränsas enbart utifrån dagens faktiska blankålsproduktion, utan även tar hänsyn till områdets återhämtningspotential, förutsatt att migrationsvägar åtgärdas,
- hanteringen av ålutsättningar som föreskrivs i vattendomar måste förtydligas,
- det klargörs hur prioriteringar, målsättningar och krav enligt ålförvaltningsplanen förhåller sig till de krav som följer av EU:s ramdirektiv för vatten respektive art- och habitatdirektiv. Det är viktigt att det i framtida prövningar är tydligt vilka krav som gäller med avseende på ål i ett specifikt avrinningsområde/vattenförekomst.

För en effektiv ålförvaltning anser länsstyrelsen det vara grundläggande att tydligt kunna identifiera var åtgärder ger störst biologisk effekt. För detta krävs att förvaltningsplanen synliggör var det finns mest lämpliga uppväxtområden för ål och var återhämtningspotentialen är störst, samt att den klargör vilka typer av åtgärder som är mest relevanta i olika geografiska kontexter. Den regionala data som presenteras i bilaga 1C är inte tillräckligt integrerade i förvaltningsplanen. Det saknas en sammanvägd analys och en kartbaserad översikt som tydligt anger vilka specifika vattenområden i landet som bör prioriteras, var insatser bedöms ha begränsad effekt och där resurser således skulle kunna omfördelas till mer prioriterade områden. Planen, i dess nuvarande form, ger inte tillräcklig vägledning för att kunna fungera som ett effektivt styrdokument för prioritering av åtgärder på regional och lokal nivå för länsstyrelser, kommuner och verksamhetsutövare.

Vidare framhåller länsstyrelsen att målen behöver anpassas till NAP-processen och samordnas med en strategi för övriga verksamheter som utgör vandringshinder och orsakar turbinrelaterad blankålmortalitet. De föreslagna kortsiktiga delmålen bedöms vara orealistiska att uppnå både för verksamheter som omfattas av NAP samt för övriga verksamheter. Ett delegerat ansvar till länen för HARO-baserade strategier och vägledningar riskerar att leda till stora variationer i tillämpningen, ineffektiva processer och betydande skillnader mellan länen. Föreslår att nationell analys genomförs.

Åtgärdsdelen (bilaga 2) med relevanta åtgärds-kategorier ger ett övergripande ramverk. Det saknas dock en beskrivning av vilka åtgärdsstyper som ska prioriteras vid olika typer av anläggningar och vid olika ambitionsnivåer i åtgärdsarbetet, vilket begränsar bilagans operativa värde i arbetet med omprövning av vattenkraft enligt NAP. För att öka planens praktiska

användbarhet föreslås att den kompletteras med ett antal konkreta verktyg. Det bör inkludera en nationell karta eller lista där vattenområden klassas utifrån prioritet för ålgynnande åtgärder, exempelvis enligt nivåerna hög, medel och låg. Vägledning behöver ges om hur länsstyrelser kan tillämpa SLU:s underlag i det praktiska arbetet. En sammanvägd modell föreslås även tas fram där påverkan och återhämtningspotential beaktas utifrån faktorer som blankålsproduktion, vandringsmöjligheter och antropogen mortalitet. En sådan modell skulle kunna utgöra grund för ett nationellt åtgärdsindex.

Länsstyrelsen saknar förslag för åtgärder i torrfåror trots att dessa utgör ett av de mest fysiskt konkreta hindren för konnektivitet i vattendragen. För att långsiktigt stärka ålens bevarandestatus och säkerställa en rättvis och effektiv förvaltning, bör därför även torrfåror omfattas av åtgärdsplaneringen. Ett möjligt steg framåt vore att komplettera förvaltningsplanen med ett strategiskt åtgärdsprogram för restaurering av torrfåror, där exempelvis minimitappning, habitatförbättringar och gradvis återkoppling av naturliga flöden prioriteras i särskilt värdefulla vattensystem.

Det behöver klargöras hur åtgärdskrav ska hanteras i avrinningsområden som inte pekas ut som prioriterade i bilaga 1C, men som omfattar Natura 2000-områden med ål som bevarandart. I dessa fall bör det framgå om vattenförvaltningens miljökvalitetsnormer ska innehålla krav utöver de åtgärder som anges i förvaltningsplanen för ål. Vidare behöver det även förtydligas hur åtgärdskraven i förvaltningsplanen förhåller sig till miljökvalitetsnormer inom vattenförvaltningen. Av förslaget framgår att domstolar och tillsynsmyndigheter ska ställa krav på åtgärder för att möjliggöra ålvandring vid vandringshinder, men det är oklart om detta även ska ligga till grund för vattenmyndigheternas fastställande av miljökvalitetsnormer i berörda avrinningsområden.

Avseende förslag om översyn av föreskrifter som reglerar utsättning och flyttning av fisk framför länsstyrelsen att syftet om att säkerställa ålens möjlighet att fullfölja sin livscykel är förståeligt. Länsstyrelsen uppmärksammar samtidigt förändringen riskerar att få negativa konsekvenser, både för ålens tillgång till uppväxtområden i inlandet och för fiskerättsägares möjlighet att bedriva ålfiske i traditionella vatten. Vidare framhålls att förslaget medför en risk att förvaltningsansvaret reduceras i de vatten där behovet av åtgärder är som störst. Det kan i praktiken innebära att verksamheter som helt blockerar fiskvandring undgår kompensatoriska åtaganden, vilket inte är förenligt med principen om att negativ miljöpåverkan bör minimeras eller kompenseras. Länsstyrelsen föreslår att utsättnings- och flyttningsstrategier för ål inte begränsas enbart utifrån dagens faktiska blankålsproduktion, utan även tar hänsyn till områdets återhämtningspotential, förutsatt att migrationsvägar åtgärdas. På så vis skapas incitament för att öppna upp även tidigare blockerade vattensystem, snarare än att permanent exkludera dem från framtida förvaltningsinsatser. För ålutsättningar som sker med stöd av vattendomar, ofta inom ramen för framtagna avrinningsområdesbaserade "ålplaner", genomförs idag en begränsad tillståndsprövning. Länsstyrelsen anser att hanteringen av denna typ av utsättning måste förtydligas i den nationella förvaltningsplanen. Förslagsvis ska vattendomarna som föreskriver dessa ålutsättningar omprövas med hög prioritet. Om man genom ändringar i fiskelagstiftningen sätter stopp för möjligheten att göra utsättningarna som föreskrivs i vattendomar först finns det en uppenbar risk för att vattenkraften inte kommer att ha några kompensationsåtgärder för skadan på ålen över huvud taget innan vattendomarna omprövas.

Länsstyrelsen ser även ett stort värde i att utveckla samarbetsformer mellan nationella myndigheter, länsstyrelser och lokala aktörer för att på bästa sätt uppfylla målsättningarna i EU:s ålförordning.

Länsstyrelsen Kalmar län

Länsstyrelsen sätter stort värde i att ålfiske, kulturmiljöerna och traditionerna som förknippas med fiske efter ål samt att kunskapen för att kunna utföra fisket ska kunna leva vidare och bevaras. Samtidigt är myndigheten väl medveten om ålbeståndets prekära situation och förslår därför åtgärder och fokusområde för kommande förvaltningsplan.

Länsstyrelsen anser att ålfisket som det bedrivs i länet inte klarar fler inskränkningar av fiskeperioden då faktorer som väder och månfaser begränsar möjlighet och flexibilitet. Fiskeridödligheten längs Östersjökusten är låg och länsstyrelsen förordar att generationsväxling ska vara möjlig. Antalet fiskare minskar i snabb takt vilket bör kompensera både för generationsväxling och något större flexibilitet i period då fiske är tillåtet. Kunskapen och ett visst fiske ger också möjlighet till uppföljning av beståndets utveckling. Enligt fiskarna fångas stora mängder ål under minimimått, mer än på många år. Det bör följas upp vilket är svårt om fiske saknas på långa kuststräckor. Tillåten kvot kan individualiseras. Yngre fiskare, exempelvis vid generationsväxling, kan vara i behov av hög kvot. Andra kan acceptera betydligt lägre kvot. Vidare bör förvaltningsplanen innehålla förslag på hur man kan genomföra "trap and transport" i lämpliga fisken oavsett om det finns vattenkraftverk eller inte i vattendraget. Stort fokus bör läggas på att stoppa illegalt fiske.

Bilaga 6 i Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2004:37) om fiske i sötvattensområdena bör strykas. Bilagan uppdateras inte tillräckligt ofta och dessutom skulle ålen få ett bättre skydd om fiske inte var tillåtet i sötvatten. Detta särskilt med tanke på de omprövningar av vattenkraften som kommer att genomföras.

Stort fokus bör även läggas på att återskapa fria vandringsvägar och habitat. Rimligtvis bör åtgärder som hjälper ål att klara nedströmpassager genomföras i snabbare takt än vad som nu är fallet. Länsstyrelsen instämmer i att tillsynen för vattenverksamheter är viktig för att nå målen i ålförvaltningsplanen. När det gäller skrivningarna om tillsynsmyndighetens roll bör de dock nyanseras. Länsstyrelsen bedriver tillsyn enligt miljöbalken och måste i det enskilda fallet kunna bedöma vilka tillsynsåtgärder som behöver vidtas. Verksamheter som inte ingår i NAP kan både ha tillstånd och sakna tillstånd. Endast om verksamheten har tillstånd är det aktuellt med omprövning. När det gäller verksamheter som saknar tillstånd (och inte ingår i NAP) kan föreläggande om att ansöka om tillstånd vara ett alternativ, men det beror på omständigheterna i det enskilda fallet vad som är möjligt. Även möjligheten att förhålla sig till tidplanen enligt NAP kan påverkas av omständigheterna i det enskilda fallet för de tillståndslösa anläggningarna, exempelvis kan tillsynen behöva tidigareläggas på grund av klagomål som har kommit in eller att anläggningen orsakar andra mer akuta problem.

Länsstyrelsen ser inga skäl till att stödutsättning av ålyngel inte ska vara en del av förvaltningsplanen. Oavsett olika åsikter om utsättningarnas bidrag till beståndets rekrytering så är ålen en naturlig del i fiskfaunan. Att en del av fångsten i svenskt fiske dessutom kan utgöras av utsatta ålar bedöms som en fördel. Stödutsättningar i avrinningsområden utan vattenkraft bör prioriteras. Kompensationsutsättningar bör ses över och moderniseras. Utsättningar uppströms vattenkraftverk borde rimligtvis upphöra såvida det inte finns fullgoda möjligheter till utvandring.

Länsstyrelsen ifrågasätter hur HaV ska kunna ta ställning i översyn av föreskrifter som reglerar utsättning av ålyngel innan NAP-processer och domar är avslutade? Betydelsen av föreskriften och möjlighet till utsättning inom olika områden kommer ha mycket stor påverkan på val av miljövillkor och möjlighet att få igenom miljövillkor vid olika vandringshinder.

Länsstyrelsen Kronobergs län

Länsstyrelsen anger att en vägledning för konnektivitetlösningar behöver tas fram snarast möjligt. Det kan inte vänta till 2027 eftersom NAP-processer pågår för fullt i flera vattendrag med värdefulla uppväxtområden för ål.

Avseende "Åtgärd 2" om att tillsynsmyndigheten via kontrollprogram behöver ställa krav på verksamhetsutövaren att rapportera antal döda blankålar samt antal naturligt uppvandrande ålyngel i vattendragen bedömer länsstyrelsen att detta behöver fastslås i dom. För många av de mindre småskaliga verksamheterna är det ett krav som länsstyrelsen befarar att domstolen kommer anse vara oskäligt med anledning av kostnad för installation samt drift och underhåll.

För "åtgärd 6–10" anser länsstyrelsen att frågan om fiske av ål i insjövattnen som regleras i bilaga 6 till FIFS 2004:37 måste ses över. Det förekommer troligen ett omfattande fiske som är utöver " eget bruk" och som är mycket svårt att kontrollera att det inte sker för avsalu. Att tydliggöra hur mycket ål som kan få fångas inom ramen för " eget bruk" skulle kunna göra det lättare att på ett trovärdigt sätt kommunicera detta till fiskerättsägare och allmänhet. Ålen i insjövattnen och som aldrig kan komma ut till havet på egen hand kan förvisso inte bidra till lekbiomassan, men de områden som berörs av vatten i "Bilaga 6" befolkas av väldigt många människor och det kan bli ett trovärdighetsproblem när det kommer till förvaltningen av ålen, när fiske kan ske i en omfattning som är långt utöver nivån för " eget bruk". Vissa mängdfångande redskap som tex ålkistor ger, i rätt vatten, vida mer än vad " eget bruk" kan innebära. Länsstyrelsen ifrågasätter om sådana redskap ska vara tillåtna.

Länsstyrelsen anger att "åtgärd 13–15" ska kompletteras utifrån de rekommendationer och råd som läggs fram i bilaga 1A. Det vill säga att se över och förbättra förvaltningsplanen för inlandsbeståndet i enlighet med målen i ålförordningen och den nationella ålförvaltningsplanen (hållbar förvaltning och återhämtning av beståndet).

Länsstyrelsen Norrbottens län

Länsstyrelsen har inga synpunkter på föreslagen förvaltningsplan och tillhörande åtgärdsplan.

Länsstyrelsen Skåne län

Länsstyrelsen ställer sig positiv till flera av föreslagen i den reviderade förvaltningsplanen, inklusive föreslagna åtgärder. Länsstyrelsen anser dock att målet för planen inte är tillräckligt ambitiöst för att möjliggöra beståndets återhämtning. För att säkerställa att förvaltningsplanen är i linje med Ices rådgivning framför länsstyrelsen särskilda synpunkter på utvalda delar samt föreslår tillägg som bör beaktas och övervägas i det fortsatta arbetet.

Länsstyrelsen anger mot bakgrund av ålens status att det övergripande målet satt till år 2150 inte tillräckligt ambitiöst för att säkra en återhämtning av ålbeståndet.

Länsstyrelsen ställer sig positiv till att det tagits fram separata kortsiktiga delmål. Målen kan dock med fördel differentieras utifrån påverkanskälla (fiske respektive vattenkraft), vilket kan tydliggöra respektive aktörs ansvar och ge en tydligare uppföljning av förvaltningsåtgärderna i förhållande till de uppsatta målen.

Svenskt, så väl som europeiskt ålfiske ska upphöra i enlighet med Ices årliga vetenskapliga råd. Länsstyrelsen anser dock att ett begränsat s.k. musealt fiske bör tillåtas för att slå vakt om det immateriella kulturarv som Ålakusten utsetts till. Länsstyrelsen stödjer HaV:s ställningstagande om att inte tillåta en generationsväxling i ålfisket eftersom det motverkar beståndets återhämtningsmöjligheter. HaV bör dock beakta möjligheten att, efter samråd med berörda myndigheter, möjliggöra ett sådant musealt fiske efter särskild prövning.

Länsstyrelsen finner det oklart om Rönne å enbart avser Rönne å huvudfåra. I biflöden till Rönne å, bland annat Rössjöholmsån, finns flertalet vattenkraftverk vilka nu genomgår omprövning enligt NAP. Av figuren framgår dock inte att det finns någon vattenkraftspåverkan i Rönne å. Enligt redovisningen är påverkan från vattenkraften högre i Kävlungeån än i Helge å. Vad denna skillnad beror på är otydlig i underlagen.

Länsstyrelsen delar bedömningen att prövning och tillsyn är viktiga delar för att nå ålförvaltningsplanens, liksom vattendirektivets, mål. Länsstyrelsen anser att åtgärden bör kompletteras med ytterligare en åtgärd som avser att se över möjligheten att införa generella föreskrifter för att säkerställa passage vid vandringshinder som inte kopplar till vattenkraft. Det eftersom det finns ett omfattande antal vattenverksamheter som utgör vandringshinder och barriärer för fisk, däribland ål, som inte härrör till vattenkraftsproduktion. Många av dessa omfattas inte av miljötillstånd som föregåtts av en miljöprövning i det enskilda fallet. Däremot skulle flertalet av dessa, åtminstone i delar, numera kunna omfattas av bestämmelserna om äldre rättigheter i 5 a § lag (1998:811) om införande av miljöbalken. Dessa rättigheter är idag att jämställa med tillstånd meddelade enligt miljöbalken. Vid dessa verksamheter skulle tillsynsmyndigheten behöva initiera omprövningar vid varje anläggning för att uppnå miljöanpassningskrav. Länsstyrelsen anser därför att det bör utredas om vandringsmöjligheter förbi vattenanläggningar som inte omfattas av NAP kan åstadkommas genom att införa generella föreskrifter med krav på fiskpassage. Motsvarande förslag har tidigare framförts av HaV, Affärsverket svenska kraftnät och Statens energimyndighet i samband med slutredovisning av regeringsuppdraget "Uppdrag att följa upp och analysera arbetet med att förse vattenkraften med moderna miljövillkor".

Länsstyrelsen är positiv till och anser att det är av stor vikt att de miljöanpassningar som genomförs vid anläggningar följs upp så att avsedd effekt uppnås. Länsstyrelsen kan dock konstatera att krav om uppföljning av passagelösningar, genom exempelvis kameraräknare, är förhållandevis ovanligt i de miljöprövningar som hitintills förevarit inom ramen för NAP. Länsstyrelsen bedömer det svårt att inom egenkontrollen åstadkomma den typ av uppföljning i det fall det inte tydligt framgår av tillståndet att så ska ske. För att möjliggöra denna uppföljning i praktiken behöver det därför bli tydligare att sådan uppföljning ska ingå inom ramen för egenkontrollen vid denna typ av verksamheter. Det bör noteras att denna tillsyn, ofta kombinerad skrivbords- och fälttillsyn, är resurskrävande och att tillräckliga resurser för dess genomförande behöver säkerställas.

Länsstyrelsen är positiv till att HaV ser över regelverket för att säkerställa att de individer som sätts ut kan vandra ut som blankål och bidra till reproduktion. Länsstyrelsen ställer sig positivt till den utvärdering om utsättningarnas effekt på återhämtningen av beståndet som HaV föreslår. Länsstyrelsen saknar dock vetenskapliga underlag eller liknande sammanställningar som belyser vilken roll ålen har i de limniska ekosystemen. Ytterligare en aspekt som länsstyrelsen saknar är vilken påverkan som stödutsättningar av ålyngel som bevarandeåtgärd har för könsfördelningen i hela det europeiska ålbeståndet. Mot bakgrund av det anser länsstyrelsen att denna del behöver utvärderas mer i kommande arbete förutsatt att det bedöms finnas lokala överskott av glasål för utsättning/flytt inom den europeiska ålens utbrednings/invandringsområden och att det vetenskapligt kan bevisas att dessa sedan kan hitta tillbaka till lekområdena vid Sargasso.

Länsstyrelsen bedömer det vara positivt att HaV ska se över regionala anpassningar av fisket. Det är enligt länsstyrelsen av stor vikt att HaV löpande följer upp när vattenkraften miljöanpassas och anpassar fiskeribestämmelserna i takt med att vandringsmöjligheter återställs.

Länsstyrelsen bedömer att samordning är av stor vikt och att kontrollen på spårbarhet behöver utvecklas och stärkas. Detta eftersom det skulle kunna förenkla tillsynen för berörda myndigheter samt underlätta för de som faktisk vill göra rätt inom handeln. Ovanstående kopplar även i dessa aspekter till åtgärdsförslagen i punkt 9, 10, 11 och 12. Länsstyrelsen bedömer att åtgärder för att förhindra att illegalt fiskad ål når handelskedjan är av stor vikt. Länsstyrelsen välkomnar även en bättre och mer detaljerad fångstrapportering som är möjlig att kontrollera i flera led.

Länsstyrelsen välkomnar att berörda myndigheter tar fram förbättrad kunskap om hur naturlig predation från exempelvis säl och skarv påverkar fiskbestånden.

Länsstyrelsen Stockholms län

Länsstyrelsen efterlyser mer konkreta åtgärder för hur de nationella åtagandena ska nås och mer kvantitativa målsättningar under respektive åtgärdsområde. Länsstyrelsen bedömer bl.a. att åtgärder för att minska dödlighet i vattenkraften samt öka ålens tillgång till fria vandringsvägar har större betydelse för måluppfyllelsen än ytterligare minskningar i fisket. Åtgärdsplanen bör konkretiseras och att det görs kvantitativa bedömningar avseende vilka åtgärder som bör prioriteras för att uppfylla de nationella åtagandena.

För att kompensera förlusten i data till följd av minskat yrkesfiske anser länsstyrelsen att det bör startas rikstäckande provfiske riktade på ål. Gärna länsvis med möjlighet till samordning via uppföljning av fredningsområden/fiskefria områden och åtgärder för att motverka påverkan av säl och skarv. Resultaten skulle då även täcka rovfiskars svar på åtgärder samt följa utvecklingen av invasiva arters spridning och beståndsstorlek.

Givet ålens akuta läge och de livskraftiga populationerna av skarv, gråsäl och knobbsäl menar Länsstyrelsen att åtgärden om att öka kunskap om påverkan från säl och skarv istället bör justeras till att dödlighet på ål genom predation för storskarv, gråsäl och knobbsäl ska minska.

Länsstyrelsen Södermanlands län

Länsstyrelsen önskar få information om eventuella samarbeten för att kunna bedöma projektens potential och länsstyrelsens möjlighet att bidra. Länsstyrelsen bedömer att projekt tillsammans med yrkesfiskare och/eller andra aktörer i Mälaren och Hjälmaran kan vara relevant.

Länsstyrelsen kan ha möjlighet att bidra till projekt rörande utvecklingen och uppföljning av Nyköpingsåns nuvarande planer från Nyköpings kommun för möjliggörandet av fiskvandring. Detta eftersom SLU pekat på åns potential, genom historiska data, som nationellt lämpligast längs södra ostkusten att utgöra ett nationellt index för särskilda data såsom om gulål för arbetet med ålförvaltningen på EU-nivå. Åtgärderna i Nyköpingsån förväntas verkställas 2030 varpå det finns utrymme för förberedande arbete. Arbetet kan bedömas vara i linje med 3 uttryckta principer för förvaltning av ålbeståndet: En adaptiv förvaltning där genomförandet anpassas efter ny kunskap och utvärdering av förvaltningens effekter, att åtgärder samordnas mellan olika lagstiftning, förvaltningsområden samt myndigheter och aktörer samt att samarbeten sker på olika nivåer inom ålbeståndets utbredningsområde (lokalt till internationellt).

Länsstyrelsen Uppsala län

Länsstyrelsen saknar konkreta förslag i förvaltningsplanen om hur målen ska nås och önskar mer kvantitativa målsättningar under respektive åtgärdsområde. Åtgärder för att minska dödlighet i vattenkraften och öka ålens tillgång till fria vandringsvägar har större betydelse för måluppfyllelsen än ytterligare minskningar i fisket. Åtgärdsplanen bör konkretiseras och att det görs kvantitativa bedömningar avseende vilka åtgärder som bör prioriteras för att uppfylla de nationella åtagandena.

För att kompensera förlusten i data till följd av minskat yrkesfiske anser länsstyrelsen att det bör initieras rikstäckande provfiske riktade på ål. Gärna länsvis med möjlighet till samordning via uppföljning av fredningsområden/fiskefria områden och åtgärder för att motverka påverkan av säl och skarv. Resultaten skulle då även täcka rovfiskars svar på åtgärder samt följa utvecklingen av invasiva arters spridning och beståndsstorlek.

Länsstyrelsen ser positivt på att vägledning tas fram om lämpliga skyddsåtgärder och försiktighetsmått kopplat till provning/omprovning av vattenkraft och att vägledningen även bör omfatta vilka krav som är rimliga att ställa vid tillståndsprövningar eller omprovningar högt upp i vattensystem, inklusive områden dit ålen inte kunnat nå under lång tid.

Med fokus på de osäkerheter som råder för Mälaren föreslår länsstyrelsen att uppföljning av mängden invandrande ål inkluderas i aktuell åtgärd. Det skulle förslagsvis kunna ske med hjälp av fiskkameror av det slag som redan finns vid nya slussen.

Med tanke på ålens akuta läge och de livskraftiga populationerna av skarv, gråsäl och knobbsäl menar Länsstyrelsen att resultatmålet för denna åtgärd är för passivt. Resultatmålet bör istället formuleras som "Dödlighet på ål genom predation för storskarv, gråsäl och knobbsäl ska minska". När det gäller ansvariga myndigheter under åtgärden är det länsstyrelserna som fattar beslut om skydds jakt på skarv.

Länsstyrelsen Västernorrland och Bottenvikens vattendistrikt

Länsstyrelsen framhåller att det behöver klargöras hur kraven på åtgärder enligt förslaget till förvaltningsplan förhåller sig till MKN enligt vattenförvaltningen. Enligt bilaga 2 till förslaget till förvaltningsplan framgår bland annat att domstolar och tillsynsmyndigheter ska ställa krav på att utövare av vattenverksamheter som utgör vandringshinder för ål (t.ex. vattenkraft och dammar) vidtar åtgärder för upp- och nedströmsvandring för ål. Som det förstas av remissunderlaget ska dessa krav ställas på verksamheter i de prioriterade huvudavrinningsområden som anges i tabell

2 i Bilaga 1C till remissförslaget. Det framgår dock inte av förslaget om det innebär att vattenmyndigheterna ska utgå från detta vid fastställande av miljökvalitetsnormer för vattenförekomster i dessa avrinningsområden. Sedan början av juli 2025 finns det nya bestämmelser i 4 kap. vattenförvaltningsförordningen (2004:660) om förklarande av KMV och fastställande av MKN (inklusive undantag) för vattenkraftspåverkade vatten. Till följd av de bestämmelserna är det troligt att vattenmyndigheterna i större utsträckning än tidigare kommer att fatta beslut om KMV och MKN som innebär att det inte krävs åtgärder för konnektivitet vid vattenförekomster som påverkas av vattenkraftsverksamheter, bland annat i de avrinningsområden som pekas ut i bilaga 1C i remissförslaget. Det behöver därför klargöras hur åtgärderna i den föreslagna förvaltningsplanen förhåller sig till KMV-förklarande och normsättning inom vattenförvaltningen. Antingen ska åtgärdskraven i förvaltningsplanen för ål beaktas i vattenmyndigheternas normsättning, eller så ska de kraven gälla utöver vattenförvaltningens MKN.

Det behöver klargöras vad som gäller om det finns avrinningsområden som inte pekas ut som prioriterade i Bilaga 1C till förslaget till förvaltningsplan, men som innehåller Natura 2000-områden där ål är en sådan art som omfattas av bevarandemål och bevarandeåtgärder. I de fallen ska vattenförvaltningens MKN innehålla krav på åtgärder för att se till att bevarandemålen kan uppnås, och då är frågan om det gäller utöver det som framgår av förvaltningsplanen för ål.

Länsstyrelsen Västmanlands län

Länsstyrelsen efterlyser mer konkreta åtgärder för hur de nationella åtagandena ska nås och mer kvantitativa målsättningar under respektive åtgärdsområde. Länsstyrelsen menar att åtgärdsplanen bör konkretiseras och att det görs kvantitativa bedömningar avseende vilka åtgärder som bör prioriteras för att uppfylla de nationella åtagandena.

Med beaktande av ålbeståndet i Mälaren föreslår länsstyrelsen att övervakning av både in- och utvandrande ål inkluderas i åtgärdsplanen.

Länsstyrelsen ser positivt på att ytterligare vägledning tas fram kring åtgärder som förbättrar ålens möjligheter till upp- och nedströmsvandring för att på ett enhetligt sätt bedöma vilka skyddsåtgärder och försiktighetsmått som bör ställas i tillståndsprövningar eller omprövningar av vattenkraft. Vägledningen bör även omfatta vilka krav som är rimliga att ställa vid tillståndsprövningar eller omprövningar högt upp i vattensystem, inklusive områden dit ålen inte kunnat nå under lång tid.

Länsstyrelsen anser att förbättrad kunskap om hur naturlig predation påverkar möjligheterna att uppnå målen för ålförvaltningen i Sverige är ett högt prioriterat. Med hänsyn till ålens mycket utsatta situation och den dokumenterade ökningen av skarv- och sälpopulationer bör åtgärdsplanen även omfatta möjliga åtgärder för att minska predationstrycket från dessa arter.

Länsstyrelsen Västra Götalands län

Länsstyrelsen delar HaV:s slutsats att det krävs ytterligare åtgärder för att minska mänskligt orsakad dödlighet av europeisk ål i Sverige (och i övriga Europa) för att bidra till att ålförordningens övergripande mål ska kunna nås. Länsstyrelsen välkomnar att det fastställs långsiktiga tidsatta delmål för svensk ålförvaltning, då detta kan synliggöra i vilken takt som åtgärder behöver utföras, vilket i sin tur kan underlätta prioritering av åtgärder. Länsstyrelsen

anser härutöver att det behövs en analys av vilken effekt som kan förväntas av de föreslagna åtgärderna samt vilka resurser som måste tillsättas för att utföra de åtgärder som föreslås i planen. Länsstyrelsen anser även att ålförvaltningsplanen med fördel kan förtydligas, utvecklas eller kompletteras vad gäller utsättning av ål, trap- and transport, uppföljning av åtgärder övergripande kartmaterial samt vägledning om hantering av ålförvaltningsplanen inom arbetet med miljökvalitetsnormer. Länsstyrelsen lämnar därutöver en utförlig sammanställning av synpunkter för förslagets olika avsnitt och åtgärder.

Som ett viktigt underlag hänvisar länsstyrelsen till fiskutredningsgruppens (FUG) nationella inventeringar av utfallet av faktiska åtgärder kopplade till vattenkraftens påverkan. FUGs rapport tydliggör även varför det är extra viktigt att tillsyn av de åtgärder som följer av miljötillstånd för de verksamheter som påverkar ålens vandringsmöjligheter prioriteras.

Länsstyrelsen anser att det vore bra om det tydligare kan förklaras varför HaV anser att utsättningar bör fortsätta och hur länge det är tänkt att det ska fortsätta eller om det är tänkt att utsättningarna kontinuerligt ska ses över och omvärderas. Länsstyrelsen föreslår även förtydliganden avseende hantering av villkorade utsättningar i vattendomar samband med omprövning.

Länsstyrelsen uppmärksammar att referensperioden (1960–1979) som används för de långsiktiga målen tycks något sen. Med hänvisning till statistik från bl.a. ålyngelsamlaren i Olidan konstateras att nedgången började tidigare. Därmed borde en högre nivå sättas.

Länsstyrelsen finner det oklart om samtliga åtgärder som ska genomföras för att uppnå de tidsatta delmålen ska genomföras innan utgången av 2027 eller om det ska ske en prioritering mellan åtgärder och att det ska utföras inom olika tidsperioder 2025–2027. För att det ska vara möjligt att bedöma och analysera konsekvenserna av de föreslagna åtgärderna behöver det klargöras när det är tänkt att åtgärderna ska vidtas.

För att åtgärder om förbättrade vandringsmöjligheter ska få önskad effekt framhåller länsstyrelsen att vägledningarna måste uppdateras kontinuerligt. För att undvika tolkningsutrymme krävs det också att de är lättbegripliga och levererar tydliga ställningstaganden för hur fiskvägar och avledningsanordningar ska utformas för att uppnå bästa möjliga resultat.

Länsstyrelsen framhåller att tillsyn av befintliga anläggningar är eftersatt och att det vore bra om medel kan öronmärkas för tillsyn av skyddsanordningar för ål. Länsstyrelsen föreslår även att genom Miljösamverkan Sverige samordnar ett nationellt tillsynsprojekt som en del av åtgärdsplanen. Ett nationellt projekt ger en samordnad tillsyn i Sverige och underlättar samtidigt enskilda länsstyrelsers möjligheter att äska medel.

Länsstyrelsen föreslår att förvaltningsplanen kompletteras/förtydligas med att vandringshinder som inte tillhör någon näringsverksamhet eller fyller någon funktion kan avlägsnas. Det bör tydliggöras vart åtgärden ska genomföras i landet. Åtgärdstakten kommer öka markant om dessa åtgärder genomförs med statliga, kommunala eller frivilliga medel istället för att genomgå en juridisk process.

Rörande prioriterade huvudavrinningsområden framför länsstyrelsen att det saknas huvudavrinningsområden på västkusten med en icke obetydlig blankålsproduktion. Vidare anser

länsstyrelsen att gränsen på 100 kg är otydlig satt. Det framgår inte om det avser är nuvarande eller potentiell produktion.

Länsstyrelsen delar HaV:s bedömning om att konsumtionsfisket av ål fortsatt bör minska, även i inlandet. Länsstyrelsen anser det vara oklart när åtgärder i form av lägre fångsttak samt kortare fiskeperioder ska införas eller när ytterligare begränsningar av inlandsfisket ska genomföras.

Länsstyrelsen saknar en analys av vilka resurser som kommer krävas för att utföra de åtgärder som föreslås i förvaltningsplanen. Bilagan för åtgärdsplanen borde kompletteras med en grov budget på ingående poster motsvarande vad som görs i åtgärdsprogrammen för hotade arter.

Länsstyrelsen konstaterar att det behövs en tydlig vägledning från nationella myndigheter kring om, eller i vilka fall trap-and transport (eller annan flytt av ål) bör ses som tillståndspliktigt enligt 26 § artskyddsförordningen. En vägledning kan lämpligen tas fram i samband med den tillsynskampanj för ål som planeras enligt Naturvårdsverkets nationella strategi för tillsyn enligt miljöbalken 2026–2029. Medel bör tillföras länsstyrelserna om antal tillståndspliktig verksamheter utökas. Hårda prioriteringar görs redan i tillsynsarbetet. Anger att en generell dispens för trap-and-transport kan vara ett alternativ förutsatt att det är juridiskt möjligt.

Länsstyrelsen saknar en struktur för redovisning av kommande/planerade restaureringsåtgärder som gynnar ålen samt redovisning av kommande miljöanpassningsåtgärder på vattenkraftverk. För att skapa en tydlig bild av hur arbetet med åtgärder för att främja ålens överlevnad fortlöper anser länsstyrelsen att det vore lämpligt med en egen databas samt tillhörande kartlager. Databasen bör ange restaureringsåtgärder och åtgärder för att minska vattenkraftens påverkan inklusive var det gjorts åtgärder, åtgärdernas effekt och var det ännu inte gjorts åtgärder men där det är på gång samt var det borde utföras åtgärder men där det inte ännu inte finns någon finansiering.

Länsstyrelsen framhåller att det behöver klargöras hur åtgärdskraven enligt förslaget förhåller sig till MKN enligt vattenförvaltningen. Enligt bilaga 2 framgår bland annat att domstolar och tillsynsmyndigheter ska ställa krav på att utövare av vattenverksamheter som utgör vandringshinder för ål ska vidta åtgärder för upp- och nedströmspassage för ål. Det framgår dock inte av förslaget om det innebär att Vattenmyndigheten ska utgå från detta vid fastställande av miljökvalitetsnormer för vattenförekomster i de avrinningsområden som är prioriterade för åtgärder enligt ålförvaltningsplanen. Till följd av nya bestämmelserna är det troligt att Vattenmyndigheten i större utsträckning än tidigare kommer att fatta beslut om KMV och MKN utan krav på fullgoda (BMT) åtgärder för konnektivitet vid vattenförekomster som påverkas av vattenkraftsverksamheter, bland annat i de avrinningsområden som pekas ut. Det behöver klargöras hur åtgärderna förhåller sig till KMV-förklarande och normsättning inom vattenförvaltningen så att Vattenmyndigheten enklare förstår hur arbetet med MKN ska bidra till att genomföra ålförvaltningsplanen. Om det inte klargörs ifall ålförvaltningsplanen ska inarbetas i normen eller inte riskerar det att betydligt försena prövningar. Antingen ska åtgärdskraven i förvaltningsplanen för ål beaktas i vattenmyndigheternas normsättning, eller så ska de kraven gälla utöver vattenförvaltningens MKN.

Länsstyrelsen föreslår att trap-and-transport ska vara juridiskt bindande (inte endast frivilligt) fram till dess att tekniska utvandringslösningar finns på plats. Detta mot bakgrund av behovet, tidsplanen för NAP och utfallet av kommande omprövningar.

Länsstyrelsen föreslår att punkt 3 i åtgärd 2 kompletteras med vad man ska göra ifall man inte kan initiera tillsynsåtgärder i form av krav på att verksamhetsutövare ska åtgärda ett vandringshinder. Då behöver vandringshindret åtgärdas på annat sätt, t.ex. genom restaureringsprojekt som staten eller frivilliga organisationer. Bra om det kan tydliggöras att detta också ska ses som en tillsynsåtgärd och att den gärna kan kopplas ihop tydligare med naturrestaureringsförordningen. För verksamheter som saknar tillstånd (exempelvis övriga dammar) bör tillsynsmyndigheten bedöma om det är möjligt att via tillsynen åstadkomma åtgärder, exempelvis föreläggande om tillstånd med villkor särskilt för ål. Även för dessa ska tillsynsmyndigheten förhålla sig till tidplanen enligt NAP.

Länsstyrelsen anser att inte bara funktionalitet och ändamålsenlighet ska följas upp. Även att åtgärden överhuvudtaget blivit utförd behöver följas upp. Länsstyrelsen föreslår därför ett antal förtydliganden och kompletteringar för åtgärdens genomförande.

Länsstyrelsen föreslår att fisket i inlandsvatten omvandlas till trap and transport-fiske med juridiskt bindande krav för kraftbolagen att finansiera åtgärden fram till dess att de vidtagit fysiska åtgärder som säkerställer nedströmpassager för blankål.

Under åtgärd sex önskar länsstyrelsen att ansvaret mellan myndigheter förtydligas.

Vattenmyndigheten Södra Östersjön

Vattenmyndigheten Södra Östersjön konstaterar att det behövs åtgärder i samband med NAP för att säkerställa vandringsmöjligheter för ål i ett antal prioriterade huvudavrinningsområden. Åtgärderna riktar sig därför till domstolar och tillsynsmyndigheter som har ansvar för att se till att det ställs sådana krav i provningarna och i tillsyn av verksamheter som påverkar vandringsmöjligheterna inom de prioriterade huvudavrinningsområdena. Förhållandet mellan förvaltningsplanen som styrmedel och Vattenmyndighetens miljökvalitetsnormer (MKN), i ljuset av den nya lagstiftningen om normsättning och förklarandet av kraftigt modifierade vatten (KMV) av vattenkraftspåverkade vattenförekomster behöver därför redas ut och klargöras i förvaltningsplanen. Vattenmyndigheten framför önskemål om förtydligande på följande punkter:

- Det behöver klargöras vad som gäller om det finns avrinningsområden som inte pekats ut som prioriterade i Bilaga 1C till förslaget till förvaltningsplan, men som innehåller Natura 2000-områden där ål är en sådan art som omfattas av bevarandemål och bevarandeåtgärder. I de fallen ska vattenförvaltningens MKN innehålla krav på åtgärder för att se till att bevarandemålen kan uppnås. Då är frågan om det gäller utöver det som framgår av förvaltningsplanen för ål.
- Vidare behöver det tydliggöras om de prioriterade avrinningsområdena (som är huvudavrinningsområden med produktion blankål som är större än 100 kg per år eller har en mänskligt orsakad dödlighet på över 25 procent) i bilaga 1C ska betraktas som särskilt skyddsvärda områden enligt gemenskapslagstiftningen och därmed ingå i vattenmyndighetens register för skyddade områden. Ett sådant register skulle kunna medföra att dessa vattenförekomster behöver ha strängare kvalitetskrav (särskilda krav) på grund av ål förordningen. vattenmyndigheternas normsättning, eller så ska de kraven gälla utöver vattenförvaltningens MKN.
- Det behöver klargöras hur åtgärdskraven enligt förslaget till uppdaterad ålförvaltningsplan förhåller sig till MKN enligt vattenförvaltningen. Enligt bilaga 2 till förslaget till förvaltningsplan framgår bland annat att domstolar och tillsynsmyndigheter ska ställa krav på att utövare av

vattenverksamheter som utgör vandringshinder för ål (t.ex. vattenkraft och dammar) vidtar åtgärder för upp- och nedströmsvandring för ål. Som det får förstås av remissunderlaget ska dessa krav ställas på verksamheter i de prioriterade huvudavrinningsområden som anges i tabell 2 i Bilaga 1C till remissförslaget. Det framgår dock inte av förslaget om det innebär att vattenmyndigheterna ska utgå från detta vid fastställande av miljökvalitetsnormer för vattenförekomster i dessa avrinningsområden. Sedan början av juli 2025 finns det nya i vattenförvaltningsförordningen om förklarande av KMV och fastställande av MKN för vattenkraftspåverkade vatten. Till följd av bestämmelserna är det troligt att vattenmyndigheterna i större utsträckning än tidigare kommer att fatta beslut om KMV och MKN som innebär att det inte krävs åtgärder för konnektivitet vid vattenförekomster som påverkas av vattenkraftsverksamheter, bland annat i de avrinningsområden som pekas ut i bilaga 1C i remissförslaget. Det behöver klargöras hur åtgärderna i den föreslagna förvaltningsplanen förhåller sig till KMV-förklarande och normsättning inom vattenförvaltningen. Antingen ska åtgärdskraven i förvaltningsplanen för ål beaktas i vattenmyndigheternas normsättning, eller så ska de kraven gälla utöver vattenförvaltningens MKN.

Naturvårdsverket

Naturvårdsverket tillstyrker generellt förslaget till reviderad förvaltningsplan och de åtgärdsförslag som framgår av bilaga 2 till remissen. Naturvårdsverket konstaterar att ålens nuvarande listning inom CITES-konventionen kommer att diskuteras på kommande partsmöte (CoP20) i november 2025. Omfattningen av CITES-reglerna för europeisk ål kommer inte att ändras, men enligt förslaget kommer samtliga andra arter av ål (*Anguilla* spp.) att listas på samma nivå. Detta kan komma att medföra behov av ändringar i rutiner och vägledning för tillsyn, m.m. I nuläget pågår fortfarande diskussioner, beslut tas vid CITES CoP20.

Naturvårdsverket tillstyrker förslaget om åtgärd 7 och att delta i genomförandet som en av de ansvariga myndigheterna.

Naturvårdsverket tillstyrker förslaget om åtgärd 8 och att delta i genomförandet som en av de ansvariga myndigheterna. Naturvårdsverket anser vidare att det är bra att det i åtgärdsförslag nr. 8 framgår att tillsyn av handel med ål ingår som en prioriterad insats i den nationella tillsynsstrategin för 2026–2029. Naturvårdsverket vill framhålla att syftet är att tillsynsmyndigheterna ska kontrollera att den handel som sker med ål är laglig enligt CITES-reglerna. Som utgångspunkt används handläggarsstödet "Tillsyns- och informationsprojekt ål" som togs fram av Miljösamverkan Sverige 2016, där relevanta delar kan behöva revideras inför den planerade tillsynen.

Naturvårdsverket tillstyrker förslag till åtgärd 9 samt att delta i genomförandet som en av de ansvariga myndigheterna.

Naturvårdsverket tillstyrker förslag till åtgärd 10 samt att delta i genomförandet som en av de ansvariga myndigheterna.

Naturvårdsverket tillstyrker förslag till åtgärd 11. Myndigheten är inte noterad som medansvarig myndighet, men ser att det eventuellt kan finnas behov att även Naturvårdsverket deltar i genomförandet. Om så är fallet tillstyrker Naturvårdsverket att myndigheten kan delta i genomförandet som en av flera ansvariga myndigheter.

Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA)

SVA avstår från att yttra sig avseende de specifika förslagen som rör till exempel vattenvägar och olika fiskerelaterade åtgärder. SVA har ett framför specifika synpunkter som rör utsättning av ål och ålens hälsa.

Mot bakgrund av smittskyddsperspektiv anser SVA att ett upphörande av införsel och karantänering av glasål är bra, då enstaka infekterade individer som själva vandrar upp i svenska vatten inte torde påverka smittrycket i den vilda populationen lika mycket. SVA anser dock att man i så fall bör vara beredd på att återuppta denna förvaltningsåtgärd om kommande 3–15 års beståndsuppskattningar pekar på att utsättningarna kan ha haft en positiv effekt på populationen. Om införsel av ål från annat EU-land kommer att fortsätta bör riktlinjer och rutiner för det inkluderas i förvaltningsplanen.

SVA rekommenderar att en åtgärd avseende förbättrad kunskap om faktorer som direkt eller indirekt påverkar ålens hälsa (smittämnen, miljögifter, klimatförändringar mm.) läggs till åtgärdsplanen. Fortsatt och utvidgad insamling av hälsodata och epidemiologisk modellering av möjliga effekter av pågående klimatförändringarna ökar kunskapsnivån om ålens hälsa. Hälsorelaterade faktorer kan dessutom inkluderas i utvärderingarna/bedömningarna av ålbeståndet och bidra till förbättrad beståndsuppskattning för både blankål och gulål.

Polismyndigheten

Polismyndigheten har inga invändningar mot förslagen i den nationella förvaltningsplanen och tillhörande åtgärdsplan.

Tullverket

Tullverket har inga synpunkter på förvaltningsplanen och tillhörande åtgärdsplan. Tullverket kan fortsatt bidra genom att övervaka gränshandel (tips om misstänkt handel tas gärna emot), delta i nationell samverkan samt på begäran lämna ut uppgifter om export/import enligt 1 kap. 4 § tullagen (2016:253).

Åklagarmyndigheten

Åklagarmyndigheten har genom Riksenheten för miljö- och arbetsmiljömåls räkning läst remissen och har inget särskilt att yttra om i förvaltningsplanen. Sverige har generellt sett stor anledning att skydda ålen då Sverige som land har drivit på internationellt för att ha ett skydd av ål. Dessutom hamnar ålen ofta mellan olika lagstiftningar och skyddet är därför inte så enhetligt som man kunde önska.

Universitet

Göteborgs Universitet och Havsmiljöinstitutet

Då tillståndet för den europeiska ålen inte har förbättrats utan snarare förvärrats sedan den senaste förordningen välkomnar universitet en ny reviderad förvaltningsplan för att på bästa möjliga sätt skydda och säkerhetsställa ålens framtid. Generellt anses många av förslagen bra och att dessa kommer ha en positiv inverkan på ålbeståndet om de genomförs korrekt. Därutöver

framför universitet både generella och specifika synpunkter och kommentarer på det remitterade förslaget.

Som generella synpunkter uppmärksammar universitet bl.a. att förvaltningsplanerna som utarbetats enligt ålförordningen ännu inte resulterat i någon signifikant förbättring av de många rekryteringsindex utifrån vilka Ices baserar sin bedömning av ålbeståndets status. Med hänvisning till vetenskaplig rådgivning från Ices framförs att målsättningen bör vara att det svenska bidraget till ålens lekbiomassa i Sargassohavet ska öka oavsett teoretiska beräkningar av tidigare tätheter av ål i inlandsvatten. Kustområdena har dessutom under lång tid varit de viktigaste uppväxthabitaten för ål i Sverige.

Universitet efterlyser undersökningar av förekomst av ål i olika internationella fiskerioberoende trålundersökningar i nordliga europeiska kusthav som en del av remissen. Med hänvisning till information från denna data framhåller universitet att följande slutsatser kan dras med stor säkerhet: a) Den europeiska ålens status har kraftigt försämrats, utrotningsrisken har ökat markant. b) Återhämtningsplanerna har misslyckats i norra Europa, medlemsländerna har inte lyckats tillvarata den uppväxande ål som i Sverige fortfarande påträffas framförallt i kustvatten. c) Ålfångsternas minskning på den svenska syd- och ostkusten avspeglar en beståndsminskning. Det vill säga att det råder god korrelation mellan minskade trålfångster av ål och minskade landningar i det kvarvarande svenska havsfisket efter ål. Minskningen i ålfiske genom så kallade naturliga avgång förklaras av minskad ålförekomst, inte minskat fiske. Vidare framhåller universitet att skattningar grundade på fiskeriberoende indata, det vill säga passiva märkningar av ål, med påståenden om mer eller mindre konstant förekomst av ål i återkommande utvärderingar under 2010-talet saknar empiriskt stöd. Beräkning för att uppskatta biomassan av blankål i Östersjön är mycket osäker med tanke på den låga påverkan av fisket (nära nollstatistik).

För att rädda ålen så behöver fisket efter ål i havet upphöra, då det är i havet som de flesta naturligt invandrade ålarna finns. Där finns också störst potential för att åtgärder ska ha en positiv och omedelbar effekt. Regeringens förslag att utreda om möjligheterna att införa generationsskifte för ålfisketillstånd måste avvisas, då det omintetgör de vinster som trots allt kan ha skett i och med ett minskat antal ålfiskelicenser sedan den svenska ålförvaltningsplanen infördes.

Med hänvisning till vetenskaplig rådgivning, risker som följer av att ålen har labil könsbestämning påpekas att förflyttningar av vild ål från en del av Europa till svenska inlandsvatten inte är godtagbar.

Förhållningssättet att konnektiviteten i svenska inlandsvatten bör förbättras för att ål i framtiden ska få fler habitat att växa upp i, är bra. Dock får ett regeringsuppdrag om att öka ålens möjligheter till fria vandringsvägar inte ställas mot ett annat regeringsinitiativ där miljöanpassningen av vattenkraften försenas eller skrinläggs. I sammanhanget påpekar universitet att framräknade produktionsnivåer i olika svenska inlandsvatten inte är adekvat för ålens akuta situation. Det akuta hotet mot den europeiska ålen kan bara minskas om man skyddar de rester av uppväxande ål som fortfarande finns och som mest påträffas i svenska kustvatten.

Eftersom arten funnits länge, ca 40 miljoner år, är den också anpassad till de rovdjur som lever på bland annat ål, så kallad co-adaptation. Att skylla ålens försämrade status på rovdjur framhålls därför sakna vetenskapligt stöd.

Som specifika synpunkter framför Göteborgs universitet bl.a. följande:

- Om långsiktiga och kortsiktiga mål ska baseras på procentsatser så krävs en bättre modell över B_0 . Vidare hänvisar universitet till ett antal brister i de beräkningar som framgår av bilaga 1b och 1c. Beräkningarna anses inte vara tillförlitliga, speciellt inte om kort och långsiktiga mål ska baseras på procentenheter från varje vattendrag. Ska ålförordningens målsättning om 40-procentig återvandring av ursprunglig biomassa kunna följas krävs bättre modeller.
- Universitet föreslår att ta bort undantagen om krav för huvudavrinningsområden med en låg produktion av blankål. Detta eftersom det är svårt att veta orsaken till den låga produktionen och om det beror på vandringshinder eller låg invandring av ålyngel vilket skapar otydlighet. Alla vattendrag bör i största möjliga mån ingå för att inte skapa osäkerhet. Om undantaget kvarstår bör det i så fall begränsas till områden som redan idag har en mänskligt orsakad dödlighet på under 25 procent.
- Ålförordningen säger att minst 40 procent av ursprunglig biomassa ska vandra ut. Figur 1 och 2 i bilaga c visar endast hur mycket som vandrar ut idag och hur hög dödligheten är inom vattenkraft och fiske. Dvs 40 procent av dagens ålproduktion.

Karlstad Universitet

Karlstad Universitet, genom forskargruppen NRRV, ser positivt på den reviderade förvaltningsplanen för ål, inte minst punkt 7.1. "Öka vandringsmöjligheter, tillgängliggöra livsmiljöer och minska turbindödligheten". En förutsättning för att de i remissen beskrivna kortsiktiga och långsiktiga målen ska kunna uppnås anses vara: 1) Samsyn kring utformning av funktionella passagelösningar 2) Finansiering av forskning och utvärdering för framtagandet av en mångfald av evidensbaserade åtgärdstyper.

I frågan om samsyn kring utformning av funktionella passagelösningar framhåller universitet att antalet åtgärdsinriktade forskningsprojekt har ökat markant sedan ålförordningens införande. Trots detta tycks det råda delade meningar kring hur passageåtgärder bör utformas för bästa möjliga funktion för vandrande fisk och minsta möjliga negativa påverkan på kraftverkens elproduktion. Detta trots att Havs- och vattenmyndigheten tagit fram vägledningen "Anordningar för upp- och nedströmspassage av fisk vid vattenanläggningar", som senare uppdaterats och reviderats. Universitet håller med om att det är angeläget att åter uppdatera denna vägledning, men rekommenderar att detta bör kompletteras med en expertgrupp. Universitet föreslår bildandet av en rådgivande nationell expertgrupp som granskar åtgärdsförslag, ger återkoppling och vid behov föreslår förbättringar. Vidare behöver kunskapsläget förbättras för att åstadkomma en mer omfattande implementering och uppföljning av passageförbättrande åtgärder.

Avseende finansiering av forskning och utvärdering för framtagandet av en mångfald av evidensbaserade åtgärdstyper drog den internationella panel som utvärderade den svenska ålförvaltningsplanen 2024, slutsatsen att "åtgärder för att förbättra vandringsmöjligheter i vattendrag och minskad vattenkraftsrelaterade dödlighet har haft en ytterst svag utveckling sedan år 2008". Panelen skriver vidare att det troligen krävs ökad finansiering för forskning och övervakning för ett framgångsrikt genomförande av förvaltningsplanen. Universitet ser samma utmaningar och efterlyser därför ett forsknings- och utvecklingsprogram som möjliggör långsiktig

finansiering för att experimentellt testa och utvärdera en mångfald av passageåtgärder för såväl uppströmsvandrande ålyngel som för nedströmsvandrande blankålar. Ökad kunskap om funktionella åtgärder är brådskande för den akut hotade ålen och förvaltningsplanens måluppfyllelse, men även för ett framgångsrikt genomförande av den omfattande nationella planen för omprövning av vattenkraft (NAP). Passagelösningar är platsspecifika och därför är en bred uppsättning av evidensbaserade åtgärder en förutsättning för ett framgångsrikt restaureringsarbete vid den mångfald av vattenkraftverk som finns i Sverige. NAP ska säkerställa genomförandet av vattendragsrestaureringsåtgärder i en omfattning och takt som är oöverträffad i svensk historia. Rådande kunskapsbrist medför en betydande risk att framtida investeringar kopplade till NAP inte blir effektiva om inte kunskapen är tillräcklig för att implementera rätt åtgärd på rätt plats.

Att sätta kvantifierbara målsättningar för ålförvaltningen i Sverige, både på kort och lång sikt, är positivt. Den kortsiktiga målsättningen är förhållandevis försiktig och förvisso sannolikt realistisk men universitet anser att man med åtgärder kan åstadkomma mer än så. Samtidigt är kunskapen om den faktiska blankålsproduktionen minst sagt bristfällig i de flesta svenska vattendrag och universitet förordar därför att resurser omedelbart allokeras till utökad övervakning i de mest ålproduktiva vattendragen.

Universitet befarar att måluppfyllelsen uteblir om inte en parallell forskningssatsning görs för att drastiskt öka kunskapen kring passageåtgärder för ål.

Lunds universitet

Lunds Universitet framhåller att nuvarande regler om fiskeförbud bör fortsätta och att tillstånden på sikt bör fasas ut så länge resursen inte återhämtat sig betydligt.

Då ålförvaltningen hittills inte fått avsedd effekt är det av största vikt att åtgärderna i nästa steg genomförs skyndsamt, tillsammans eller oberoende av NAP-processen där så är möjligt.

Utsättningar för att kompensera förlorat fiske bör aktivt arbetas bort om de inte kan bidra till naturlig rekrytering. I mångt och mycket bättre att avveckla utsättningar och bättre att prioritera passagelösningar för naturligt stigande ål till områden med möjlig nedströmsmigration.

I översynen av vägledningen om fisk- / faunapassager bör en inledande noggrann inventering göras av redan befintlig och pågående utveckling och forskning i samarbete mellan akademi, förvaltning och företag. Trap-and-transport tar lite för stort utrymme som passageåtgärd då det finns långt bättre passagelösningar som i det långa loppet troligen inte blir särskilt mycket mer kostsamma. Trap-and-transport bedöms som en suboptimal lösning som bara bör användas i undantagsfall.

Delar av denna ansats bör vinklas till PIT-märkning av ål för avläsning av skarvars viloplats för kvantifiering av predationsomfång och selektivitet på ål.

Standardiserade fisken för övervakning av ål på kusten är en nödvändighet för att dels uppskatta det svenska gulålbeståndet och utröna varför kustålen inte upplevs ha minskat i samma utsträckning som räknad juvenil ål i vattendrag. Att utöka provtagningen till ytterligare kustområden är önskvärt. För att skapa en möjlighet till bevarande förvaltning av ålbeståndet som helhet är det centralt att även utröna i vilken utsträckning gulål på kusten utvecklar stora

blankålshonor, i likhet med högre upp i avrinningsområden, vilka bidrar i större utsträckning till ålens rekrytering. Så länge yrkes- och fritidsfisket på kusten inte upplever den nedgång i ål som har skett är möjligheten till samförvaltning begränsad.

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU)

SLU anser att följande är viktiga förbättringar i planen

- Användningen av antropogen dödlighet som ett förvaltningsmål istället för absoluta utvandringstal bör bidra till att sätta tydligare och uppnåeliga mål, särskilt på kort sikt, vilket förhoppningsvis leder till att åtgärder vidtas i snabbare takt för att förbättra villkoren för europeisk ål i Sverige.
- Den tidigare planen hade bara förvaltningsmål för hela Sverige. Även om det långsiktiga återhämtningsmålet för biomassa i den uppdaterade planen fortfarande gäller för hela Sverige, finns det nu även dödlighetsmål på mindre geografisk skala, nämligen enskilda avrinningsområden. Detta säkerställer en jämnare spridning av förvaltningsåtgärder över hela utbredningsområdet för den europeiska ålen i Sverige. Med tanke på de många osäkerhetsfaktorerna kring den europeiska ålens livscykel innebär detta också en bättre riskspridning, i den meningen att konsekvenserna av en felaktig uppskattning eller en ineffektiv förvaltningsåtgärd förblir begränsade till ett enda avrinningsområde i älvar.
- Det finns nu en mer konkret plan och tidsplan för förvaltningsåtgärder. Det finns också en tydligare mekanism för att regelbundet se över och uppdatera förvaltningsplanen, så att det bättre säkerställs att förvaltningsplanen uppdateras i takt med att ny kunskap blir tillgänglig.

SLU informerar att hanteringen och integreringen av nya data i bedömningssystemet sannolikt kommer kräva en betydande mängd arbete även om det mesta av SLU:s arbete fortsätter som tidigare. Tidigare finansiering för arbetet måste bibehållas (om inte utökas) för att detta arbete ska kunna fortsätta på ett framgångsrikt sätt. HaV:s användning och tolkning av vetenskaplig information.

SLU anser att aktuell vetenskaplig kunskap om europeisk ål, liksom SLU:s vetenskapliga leveranser till HaV, har tolkats och använts på ett adekvat sätt i utformningen av förslaget.

SLU anger att den reviderade planen avviker något från Ices senaste råd då det långsiktiga målet för antropogen dödlighet under livstid är satt till 25 procent. Det långsiktiga målet är dock en betydande förbättring jämfört med nuvarande dödlighet på ål som orsakats av människan i svenska vatten och som uppskattas till cirka 70 procent.

SLU framhåller problem med formuleringen i avsnitt 7.3 (Förstå och hantera andra påverkansfaktorer), där det av nuvarande text framstår som att effekterna av rovdjur som skarvar och säl för närvarande inte ingår i den svenska bedömningen. Så är inte fallet eftersom naturlig dödlighet, som inkluderar predation, ingår i bedömningsmodell och beräknas vara en betydande källa till dödlighet. Den naturliga dödligheten baseras dock för närvarande på en grov uppskattning behäftade med osäker. SLU är dock helt enigt om att åtgärden är nödvändig och tror att den kan bidra till att få fram mer träffsäkra uppskattningar för ålbeståndet i Sverige.

SLU bedömer att förslag till åtgärder för att samla in mer data om olika faktorer avsevärt kommer öka kvaliteten på bedömningar av ålbeståndet i Sverige.

SLU framhåller att dagens system för bedömning av ål bygger på index över invandrande ålar som samlats in från ålfällor. Om dessa fällor försvinner på grund av borttagna hinder eller förbättrade fiskvägar kan nya metoder behövas för att bedöma antalet rekryter. En lösning skulle kunna vara att lägga till detta som en åtgärd för att säkerställa fortsatta tidsserier av ålinvandring.

SLU Aqua anger att den tätare kopplingen mellan bedömning och revidering av förvaltningsplanen förhoppningsvis bör leda till att förvaltningsplanen uppdateras i takt med att nya data och ny kunskap blir tillgänglig, vilket bör vara till nytta för förvaltningen av ål i Sverige. Mindre rumsliga skalor för dödlighetsmål är en viktig förbättring av förvaltningsplanen. Det bör dock beaktas att det finns en större relativ osäkerhet i skattningarna för enskilda huvudavrinningsområden än för Sverige som helhet. Framöver planerar SLU att minska denna osäkerhet genom att, när det är möjligt, använda fler avrinningsområdesspecifika uppskattningar istället för landsgenomsnitt. Vidare planerar SLU att bättre belysa osäkerheterna i skattningar. Det är dock möjligt att de flesta uppskattningar av avrinningsområden med flera vattendrag som saknar data kommer att vara resultatet av interpoleringar av data från andra områden, och att det kommer att finnas en betydande osäkerhet i uppskattningarna av dessa enskilda avrinningsområden.

Stockholms Universitet och Östersjöcentrum (SU)

SU hänvisar till Ices råd och rekommendationer och framhåller att förvaltningsplanerna ännu inte resulterat i någon signifikant förbättring av de många rekryteringsindex som Ices baserar sin bedömning av ålbeståndets status. Ålens situation ansågs som akut 2007, och den har förvärrats sedan dess. Det nuvarande ålbeståndet måste med andra ord förvaltas så väl som möjligt, så att arten inte utrotas.

SU anser att långsiktiga mål inte får stå i vägen för att öka den nuvarande utvandring av blankål från svenska vatten inklusive dess kustområden till Sargassohavet för att undvika arten försvinner.

Universitet efterlyser undersökningar av ålförekomst i olika internationella fiskerioberoende trålundersökningar i nordliga europeiska kusthav som en del av remissen. Med hänvisning till information från denna data framhåller universitet att följande slutsatser kan dras med stor säkerhet: a) Den europeiska ålens status har kraftigt försämrats, utrotningsrisken har ökat markant. b) Återhämtningsplanerna har misslyckats i norra Europa, medlemsländerna har inte lyckats tillvarata den uppväxande ål som i Sverige fortfarande påträffas framförallt i kustvatten. c) Ålfångsternas minskning på den svenska syd- och ostkusten avspeglar en beståndsminskning. Det vill säga att det råder god korrelation mellan minskade trålfångster av ål och minskade landningar i det kvarvarande svenska havsfisket efter ål. Minskningen i ålfiske genom så kallade naturliga avgång förklaras av minskad ålförekomst, inte minskat fiske.

Vidare framhåller universitet att skattningar grundade på fiskerioberoende indata, det vill säga passiva märkningar av ål, med påståenden om mer eller mindre konstant förekomst ål i återkommande utvärderingar under 2010-talet saknar empiriskt stöd. Beräkning för att uppskatta biomassan av blankål i Östersjön är mycket osäker med tanke på den låga påverkan av fisket (nära nollstatistik). I och med att trålindexen, vilka är oberoende fiskarnas rapporteringsvillighet, visar på starkt minskad ålförekomst, kan de framhållna populationsdynamiska estimaten tillbakavisas som godtyckliga.

Med hänvisning till vetenskaplig rådgivning, risker som följer av att ålen har labil könsbestämning och att utsatt ål hitintill placerats där de inte har några förutsättningar att utvandra påpekas att förflyttningar av vild ål från en del av Europa till svenska inlandsvatten inte är godtagbar.

För att rädda ålen så behöver fisket efter ål i havet upphöra, då det är i havet som de flesta naturligt invandrade ålarna finns. Där finns också störst potential för att åtgärder ska ha en positiv och omedelbar effekt. Regeringens förslag att utreda om möjligheterna att införa generationsskifte för ålfisketillstånd måste avvisas, då det omintetgör de vinster som trots allt kan ha skett i och med ett minskat antal ålfiskelicenser sedan den svenska ålförvaltningsplanen infördes.

SU uppskattar förhållningssättet att konnektiviteten i svenska inlandsvatten bör förbättras för att ål i framtiden ska få fler habitat att växa upp i. Dock vill SU inte att regeringsuppdrag om att öka ålens möjligheter till fria vandringsvägar ställas mot ett annat regeringsinitiativ där miljöanpassningen av vattenkraften försenas eller skrinläggs. I sammanhanget påpekar universitet att framräknade produktionsnivåer i olika svenska inlandsvatten inte är adekvat för ålens akuta situation. Det akuta hotet mot den europeiska ålen kan bara minskas om man skyddar de rester av uppväxande ål som fortfarande finns och som mest påträffas i svenska kustvatten.

Eftersom arten funnits länge, ca 40 miljoner år, är den också anpassad till de rovdjur som lever på bland annat ål, så kallad co-adaptation. Att skylla ålens försämrade status på rovdjur framhålls därför sakna vetenskapligt stöd.

Umeå universitet

Umeå universitet har valt att inte lämna några synpunkter på remissen.

Organisationer och företag

FishSec

Med anledning av att ålen är akut hotad anser FishSec att den vetenskapliga rådgivningen ska följas och att allt fiske på ål ska upphöra till dess att beståndet återhämtat sig. Det bör också kombineras med starka åtgärder för att åtgärda andra hot, som förlust av viktiga habitat, olika hinder i prioriterade vatten (inte bara vattenkraft utan även andra hinder som pumpar, slussar, m.m.), åtgärder för att förbättra vattenkvaliteten med fokus på fettlösliga miljögifter, samt insatser för att förhindra spridningen av parasiter och sjukdomar. Vidare anser FishSec att all utsättning av ål bör upphöra, oavsett om det gäller nationella ålförvaltningsplanen, vattendomar eller privata ansökningar.

FishSec framhåller att det finns utrymme för att vara mer ambitiös gällande målet till 2050 genom att förbjuda fiske samt genom att upphöra med utsättningar uppströms kraftverken. Om utsättningarna uppströms vattenkraftverk upphör kommer också den kraftverksrelaterade dödligheten minska. Eftersom utsatta ålar kan leva i vattendrag och sjöar i över 20 år innan de börjar vandrigen mot Sargassohavet kan det under en begränsad period vara motiverat att fortsätta med "trap-and-transport" för att förflytta blankålar från vatten ovanför turbinerna till kusten.

FishSec stöttar HaV:s förslag om att inte överlåta några ålfisketillstånd vilket innebär att fisket gradvis minskar även om det går relativt långsamt. Det bör dock kombineras med ytterligare begränsningar i fisket. En direkt åtgärd vore att minska fångsttaket för tillstånden, som idag ligger långt över de faktiska fångsterna. En effektiv tillsyn och kontroll är viktigt men bör kombineras med andra insatser och en dialog kring återhämtning av ålbeståndet för att öka efterlevnaden.

FishSec är positiva till HaV:s slutsatser angående nationella utsättningar av ålyngel och framhåller detta vara den effektivaste åtgärden för att minska kraftverksrelaterad dödlighet. Ett stopp av de utsättningar som regleras av vattendomar behöver också införas och bör inte vänta på den översyn som ska ske av vattendomarna i sin helhet (NAP). Möjligheterna att använda sig av nationella instrument för att få till en snabbare förändring av just detta bör undersökas och implementeras snarast.

Vad gäller krav på passage för uppströms- och nedströmsvandring, bör även andra hinder och livsmiljöer beaktas. Det är inte bara vattenkraften som hindrar ålens vandring, även om den är utbredd i Sverige. När ålens rekrytering i hela utbredningsområdet ligger på under 10 procent av ursprungliga nivåer och ännu lägre i norra Europa, så finns det tid att arbeta långsiktigt med att säkra och återskapa lämpliga habitat – både i vattendrag och i form av kustnära våtmarker. Prioriterade insatser där det finns naturlig invandring av ål bör i större utsträckning samordnas med det svenska arbetet under vattendirektivet och med den nya naturrestaureringslagen i syfte att återskapa och restaurera viktiga habitat.

FishSec framhåller att den nuvarande svenska ålförvaltningsplanen är snäv och dåligt samordnad med insatser under vattendirektivet och annan miljölagstiftning. Det är viktigt att insatser för att minska miljöpåverkan på ål i svenska vatten förstärks, och att möjligheterna att prioritera åtgärder i vattendrag/avrinningsområden som är viktiga för naturligt invandrande ål undersöks parallellt med förbättrad övervakning. Det handlar om att förbättra vattenkvaliteten och att minska förekomsten av miljögifter, men också om bredare åtgärder för att förbättra och återskapa habitat.

FishSec framhåller vikten av internationellt och regionalt samarbete och att förvaltning och skyddsåtgärder i Östersjöregionen är dåligt samordnade. Sverige och Danmark har ett särskilt ansvar, eftersom det traditionella kustfisket i båda länderna till stor del baseras på fångster av utvandrande ål från andra delar av Östersjön.

FishSec välkomnar en tydligare struktur för översyn och revidering, och hoppas att den framtida förvaltningen ska ge förutsättningar för en ekosystembaserad, kunskapsbaserad, samordnad och adaptiv förvaltning av ål som HaV föreslår.

Energiföretagen

Nedan följer Energiföretagens huvudsakliga synpunkter i sammandrag. I övrigt lämnar energiföretagen i sitt yttrande utförlig bakgrund och motivering under separata avsnittsrubriker. Stöd för påståenden om stora brister i de kvantitativa underlagen lämnas i bilaga till yttrandet.

- Energiföretagen och dess medlemsföretag med vattenkraft instämmer i att det behövs ytterligare åtgärder för att rädda den europeiska ålen och är beredda att ta sin del av ansvaret.
- Det föreslagna nya långsiktiga målet om att den mänskligt orsakade dödligheten av ål i svenska vatten är 25 procent år 2050 är en skärpning i förhållande till EU:s ålförordning och

den nu gällande nationella ålförvaltningsplanen. Såvitt Energiföretagen kan bedöma är det också en ambitionshöjning, men det går inte att dra några slutsatser om hur stor den är. Energiföretagen är beredd att ställa sig bakom en skärpning och ambitionshöjning, men anser att regeringen inte bör ta ett sådant beslut utan en konsekvensanalys, vilket saknas i remissen.

- De kortsiktiga delmålen bör strykas ur den nationella förvaltningsplanen av flera skäl. Kortsiktiga delmål är ingenting som krävs enligt EU:s ålförordning. Mål som formuleras på avrinningsområdesnivå är inte heller ändamålsenliga för att uppnå en samhällsekonomiskt effektiv ålförvaltning. Åtgärder bör genomföras där de har god ekologisk effekt i förhållande till den samhällsekonomiska kostnaden och påverkan på andra samhällsmål.
- De kvantitativa underlag som lagts till grund för de huvudavrinningsområdesvisa delmålen är mycket osäkra och innehåller många uppenbara felaktigheter, vilket framgår av bilagan till detta remissvar. Dessa brister väcker frågor om riktigheten i de slutsatser som dragits genom åren avseende vattenkraftens påverkan på ålbeståndet. Energiföretagen anser att myndigheternas beståndsövervakning och modellering behöver förbättras och att de kvantitativa underlagen revideras och kvalitetssäkras innan de används inom ålförvaltningen.
- Det behöver bli tydligare i förvaltningsplanen att den huvudsakliga processen för att långsiktigt minska vattenkraftens påverkan på ålbeståndet är genomförandet av den nationella planen för moderna miljövillkor. Regeringen behöver förtydliga och säkerställa att åtgärder för ål ingår i den samlade prioritering av åtgärder som ska göras för att nå största möjliga nytta för vattenmiljön och säkerställa en effektiv tillgång till vattenkraftsel.
- Förvaltningsplanen är i huvudsak inriktad på åtgärder i sötvatten, särskilt vattenkraft och fiske. Eftersom merparten av all ål i svenska vatten växer upp vid kusten bör förvaltningsplanen ha ett bredare fokus och även inkludera andra påverkansfaktorer som olaga fiske, predation, sjukdomar, parasiter, vattenkvalitet med mera. Åtgärdsarbetet bör prioriteras utifrån den sammantagna effekten på ålbeståndet.
- När det gäller åtgärder i sötvatten bör åtgärder prioriteras till de vattendrag som har en hög naturlig invandring av ålyngel och goda förutsättningar för produktion av blankål, det vill säga i huvudsak på väst- och sydkusten. Särskilda åtgärder för ål i vattendrag med en liten naturlig invandring av ålyngel eller som saknar lämpliga uppväxtmiljöer bör inte behöva beaktas.
- Utsättning av ålyngel som inte har ett bevarandesyfte bör upphöra snarast, i linje med nu gällande vetenskapliga rekommendationer. Ålförvaltningsplanen bör innehålla ett sådant ställningstagande och åtgärdsplanen bör innehålla konkreta förslag på hur ett sådant stopp ska uppnås.
- Energiföretagen välkomnar åtgärd 4 i åtgärdsplanen som handlar om reglering och vägledning om utsättning av ål. Det är bra att ål endast ska få sättas ut i vattenområden där den har möjlighet att vandra ut som blankål. Kravet på provtagning och karantän vid uppflyttning av ålyngel bör dock strykas då en sådan hantering i praktiken är ogenomförbar och dessutom inte skulle omfatta ålyngel som vandrar upp naturligt.
- Fångst och nedströms transport av blankål bör inte enbart ses som en tillfällig lösning. Tvärtom bör det i ålförvaltningsplanen anges att fångst och nedströms transport kan vara en effektiv lösning i vattensystem där permanenta vandringsvägar vore ineffektiva eller praktiskt svåra att få till.
- Energiföretagen välkomnar åtgärdsområde 2 i åtgärdsplanen, det vill säga att genom prövning och tillsyn öka vandringsmöjligheter, tillgängliggöra livsmiljöer och minska turbindödligheten. Detta bör företrädesvis ske inom ramen för genomförandet av NAP. Formuleringen "funktionella upp- och nedströmspassager" bör strykas eftersom det inte går

att garantera en viss funktion. Det föreslagna kravet på rapportering av döda ålar och naturligt uppvandrande ålyngel i kontrollprogram bör strykas då de varken är ändamålsenliga eller praktiskt genomförbara.

Naturhistoriska riksmuseet

Naturhistoriska riksmuseet har inga invändningar mot de föreslagna revideringarna. Förvaltningen av ål är komplex i form av en kompromiss mellan olika intressen såsom yrkesfisket och vattenkraften med negativ påverkan och positiva naturvårdsåtgärder för att skydda ålen till en långsiktigt livskraftig population. En minskning av dödlighet i turbiner borde vara det som är lättast att komma åt inom landets gränser. Vidare saknas fördjupad kunskap beträffande de kustlevande ålarna som aldrig vandrar upp sötvatten och i vilken mån de kan kompensera för bortfallet i kraftverksturbiner. Genom att studera stabila isotoper avses att kartlägga och jämföra vandringsmönster då och nu. Den typen av forskning måste premieras.

Naturskyddsföreningen

Naturskyddsföreningen framför i sammanfattningen till sitt yttrande följande:

- Naturskyddsföreningen välkomnar att den nationella ålförvaltningsplanen ska revideras. Den tidigare förvaltningsplanen från 2009 har uppenbarligen inte fungerat och ålens situation blir alltmer akut.
- Naturskyddsföreningen anser att allt fiske efter ål ska stoppas till dess att ålbeståndet visar tydliga tecken på återhämtning.
- Genom att i strid med ICES rådgivning tillåta fiske av en internationellt rödlistade och akut hotad art, gör Sveriges avsteg från den gemensamma fiskeripolitikens övergripande mål om att fisket ska vara miljömässigt hållbara på lång sikt, och från principen att fisket ska baseras på vetenskapliga råd.
- Naturskyddsföreningen anser att de tidsatta delmålen i förslaget till reviderad ålförvaltningsplan inte är tillräckligt ambitiösa.
- Naturskyddsföreningen vill understryka att kunskapsunderlaget vad gäller ålbeståndets storlek och hur många ålar som vandrar ut från svenska havsområden är mycket osäkert. Därför är det extra viktigt att tillämpa försiktighetsprincipen och följa ICES vetenskapliga råd om noll-kvoter.
- Naturskyddsföreningen motsätter sig förslaget att tillåta generationsväxling inom ålfisket genom överlåtelse av ålfisketillstånd.
- Naturskyddsföreningens bedömning är att en överlåtelse av ålfisketillstånd skulle strida mot intentionerna i ålförordningen och den nationella ålförvaltningsplanen.
- Naturskyddsföreningen anser att all utsättning av ål ska stoppas. Föreningen delar Havs- och vattenmyndighetens bedömning att utsättning av ålyngel som förts in till Sverige från annat land inte kan betraktas som en bevarandeåtgärd.
- Naturskyddsföreningen anser att konnektivitet och flödesmönster i svenska vattendrag måste förbättras avsevärt så att ål och andra naturligt förekommande fiskar kan vandra obehindrat upp- och nedströms.
- Naturskyddsföreningen anser att övervakningen av olagligt fiske efter ål bör öka.

I övrigt framförs bl.a. att Naturskyddsföreningen instämmer i HaV:s bedömning om att de fyra åtgärdsområdena som myndigheten presenterar i förslaget till förvaltningsplan är viktiga och bör prioriteras. Om intentionerna inom dessa åtgärdsområden infrias kommer ålens situation

förhoppningsvis att förbättras avsevärt. Föreningen befarar emellertid att genomförandet av åtgärderna som krävs för att rädda ålen inte kommer att vara tillräckligt effektiva. Både då det gäller att öka vandringsmöjligheterna för ål och att minska fiskets påverkan.

Föreningen anser att konnektivitetslösningar för ålen visserligen är mycket viktiga, men i nuläget givet ålens akuta situation anses den effektivaste åtgärden för att gynna ålen vara att säkerställa att så många köns mogna ålar som möjligt har möjlighet att vandra ut från kusterna och nå lekområdet i Sargassohavet, utan att riskera att fiskas upp. En eventuell framtida möjlighet till överlåtelse av fiskerätter riskerar att leda till ökat fisketryck, vilket sätter ytterligare press på ett redan akut hotat bestånd.

Föreningen är kritisk till de tidsatta målen och det meningsfulla i att sätta långsiktiga delmål. Det finns möjligheter att vara mer ambitiös gällande det långsiktiga målet satt till 2150. Då den grundläggande kunskapen om ålbeståndets storlek, produktion, utvandring över tid är ytterst bristfällig saknar delmål baserade på procentsatser av okända/osäkra storheter relevans. Vidare framförs tveksamhet till om det finns förutsättningar att nå de föreslagna delmålen och föreningen anser att målen är otydliga och svårbedömda.

Föreningen är tveksam till om indelningen i ålavrinningsområdena bidrar positivt till ålbeståndets överlevnad eftersom alla ålar kommer från samma population. Det som är viktigast för beståndets utveckling är hur många lekvandrande blankålar som lyckas ta sig levande till Sargassohavet.

Föreningen ifrågasätter skattningar av bl.a. biomassa som ligger till grund för SLU Aquas utvärdering med tanke på stora osäkerheter som också ligger till grund för osäkra resultat. Föreningen förordar att större hänsyn tas till det stora kunskapsunderskottet som finns då det gäller ålbeståndets status i samband med skattningar av mängden utvandrande blankål från såväl inlandsvatten som kustområden, eftersom felaktiga slutsatser kan ge långtgående (negativa) konsekvenser för ålbeståndet.

I frågan om åtgärder för ökad kunskap om mängden utvandrande blankål från Östersjön hänvisar föreningen till nya fiskerioberoende data från internationella trålundersökningar där förekomsten av ål i ett antal trålsurveyer analyserats. Vidare framhålls att data tydligt visar att utvandringen av ål fortsätter att minska.

Scandinavian Silver Eel

Scandinavian Silver Eel (SSE) menar att betydande resurser behöver avsättas för att nå ett resultat. Den största förändringen från nuvarande förvaltningsplan är fullständiga avskaffandet av stödutsättning. 94 procent av alla ålar i inlandsvatten kommer från ålyngelutsättning och den nya ålförvaltningsplanen vill stoppa stödutsättning trots att den sista statliga stödutsättningen gjordes 2020. Enligt HaV om utsatta ålyngel: överlever, växer, och resulterar i blankål som lämnar tillväxtområdet och börjar sin lekvandring. SSE ifrågasätter varför stödutsättningar ska stoppa när utsättning fungerar. Det är relativt lätt att förbättra utsättning med val av rätt utsättningsplats med låg antropogen dödlighet. SSE framhåller att fångstdödligheten vid import från England eller Frankrike är känd och att man vet dödlighet i karantänen och överlevnad i naturen och att ynglen påbörjar sin lekvandring. Man vet inte hur mycket utsatt ål bidrar till lekbeståndet men det är samma problem för alla åtgärder – inte bara utsättning av ål. Resultat från glasålskarantän visar att genomsnittlig dödlighet mellan 2009–2025 var 4,2 procent, utsättning 76,3 procent och odling 19,5 procent. Även med IPN 2024 var total dödlighet efter 300 dagar endast 3,9 procent. SSE

hänvisar till undersökningar i Severn som visar att invandringen av glasål 24,7 ton medan cirka 1,3 ton behövs varje år för att täcka flodens avrinningsområde. Detta innebär att där finns ett överskott av glasål som kommer in med floden. Liknande förhållande anses råda i de franska floderna. SSE framhåller att HaV och Statens Jordbruksverket (SJV) är de två myndigheter som kontrollerar ålutsättningar men att myndigheterna har olika målsättningar. HaV vill minska vandringshinder så migrerande ål lättare kan passera uppströms och nedströms medan SJV vill upprätthålla en infektiös pankreasnekros IPN -fri inlandszon. Problemet är att öka vandringsmöjligheter innebär att fler IPN-infekterade ålar (och andra arter) kan röra sig inåt landet och hota den IPN-fria zonen.

Svenska Insjöfiskarens Centralförbund (SIC) och Sveriges Fiskares PO (SFPO)

SIC och SFPO anför att man vill se följande åtgärder:

- Möjliggör för överlåtelse av ålfisketillstånd omgående.
- En pausad omprövning av vattenkraften och de åtgärder som borde ske där inget yrkesfiske kan påverka. Således borde yrkesfisket inte heller straffas mer än vad man gör. Havs- och vattenmyndigheten borde tala klarspråk om kraftindustrins påverkan på ålen. Vidare hänvisar SIC och SFPO till avslöjanden i programmet "Den sista ålen" i Uppdrag granskning, SVT om att åldödigheten i vattenkraftverk är högre än vad som tidigare varit känt och att åtgärder för att skydda ålen, som fiskvägar och galler, inte implementeras i tillräcklig utsträckning.
- Skarv och säl måste förvaltas till en nivå som är ekologiskt hållbar även för ålen.
- Ekosystemansatsen måste gälla även ål i sötvatten. Glas- eller sättål måste sättas ut om deras naturliga vägar hindras av vattenkraften. Åtminstone så länge tillgången på glasål är sådan att antalet glasålar överstiger det naturliga behovet på europeisk nivå. Ål hör naturligt hemma i de av myndigheten angivna vattnen.
- Att tillåta fiske, men inte tillåta försäljning av ål ovanför tre kraftverk för yrkesfiskare är ännu en omotiverad åtgärd. Åtgärden spelar ingen som helst roll för ålen, den dör ändå.
- Gällande vattendomar gäller. Utsättning av ål som kompenserar vandringshindren måste fortsätta.
- Formas anser att kustfisket efter ål på Ostkusten skulle vara inom hållbara nivåer (innebärande att tillstånd skulle kunna överlåtas) om det omfattande tjuvfisket upphör. HaV bör tydligt uppmana KBV och länsstyrelserna att öka kontrollen. HaV bör beställa en rapport från lämplig institution för att ta reda på hur omfattande tjuvfisket egentligen är. Slutligen måste myndigheten verka för en fungerande förvaltning av skarv och säl för att få en snabbare återhämtning av ålbeståndet än de tänkta 150 åren. Det skulle förstås även innebära att insjöfisket på ost- och sydkusten och ovanför tre vattenkraftverk också skulle kunna få sina åltillstånd överlåtna.

Vidare framhåller SIC och SFPO bl.a. att HaV inte har hörsammat regeringsuppdraget, särskilt vad gäller att möjliggöra för överlåtelse av ålfisketillstånd. Beaktande fiskets positiva betydelse utifrån olika perspektiv (bl.a. att ålfisket är ett levande kulturarv) vägt mot den samlade dödligheten av ål är mycket viktigt. Ålfisket är inte bara ett sätt att fånga fisk, utan också en del av den svenska kusten och dess historia och kultur. Begreppet "alla åtgärder" i regeringsuppdraget kan inte missförstås. Kraftindustrin och skarv står för den betydande andelen av åldödigheten. Fiskets del av åldödigheten är avsevärt mindre, likväl är det fisket som ska begränsas och förbjudas.

SIC och SFPO anser att det saknas information om länsstyrelsens ansvar avseende att stävja "det omfattande illegala fisket" i förvaltningsplanen.

Sportfiskarna

Sportfiskarna lyfter särskilt följande övergripande synpunkter.

- Planen har rimligt tidsatta mål men det krävs stringenta styrmedel och ekonomiska muskler för att denna ska kunna genomföras.
- Huvudfokus i planen måste ovillkorligen ligga på passerbarhet för att eliminera turbindödlighet och för främjad reproduktion.
- Det krävs att den nationella planen genomförs med ett tydligt fokus på passerbarhet.
- Det bör införas möjligheter till finansiering för miljöanpassning av verksamheter med negativ påverkan som inte ingår i den nationella planen. Föreslagna tillsynsinsatser kräver ökade resurser och tydliga mandat för länsstyrelserna om de ska få avsedd effekt.
- Det bör tas fram generella föreskrifter med krav på passerbarhet för ålförande/vandringsfiskförande vattendrag.
- De åtgärder som vidtas måste ha avsedd funktion vilket kräver både kompetens och uppföljning. Ett nationellt kompetens- och resurscentrum för passagelösningar bör därför inrättas.
- Stödutsättningar och "trap & transport" bör fasas ut.
- Förvaltningen av skarv och säl bör skärpas och anpassas.
- Sammantaget krävs tydliga styrmedel, resurser och mandat för berörda myndigheter.

Sportfiskarna framhåller att organisation kan bidra med att sprida angelägen information kring förvaltningsarbetet för ålen, såväl till medlemmar som till den fiskande allmänheten och samhället i stort. Sportfiskarna har även möjlighet och kompetens att aktivt arbeta med samverkan kring datainsamling och frågor som rör tillsyn av fiske m.m. Vidare har Sportfiskarna lång erfarenhet av praktisk fiskevård runt om i landet. Organisationen har medverkat till att ett flertal vandringshinder i framför allt mindre vattendrag har blivit möjliga för ål och andra fiskar att passera. Sportfiskarna är angelägna om att det även i fortsättningen ska finnas resurser som gör det möjligt att fortsätta detta viktiga arbete.

Sportfiskarna framför att situationen för ålbeståndet under överskådlig tid framåt medför att det nödvändigt med en fortsatt minskning av fisket, i linje med den vetenskapliga rådgivningen. Sportfiskarna vill bestämt avråda från att tillåta generationsskifte vilket skulle kunna leda till ett väsentligt ökat fiske. Det måste dock ligga ett starkt fokus på att först och främst få bukt med det olagliga fisket. Kontrollen av ålfisket med fokus på olagligt fiske måste prioriteras och ges tillräckliga resurser.

I frågan om att öka vandringsmöjligheter, tillgängliggöra livsmiljöer och minska turbindödlighet instämmer sportfiskarna med de övergripande åtgärdsförslag som lämnas. Organisationen understryker vikten av att det görs på rätt sätt. Kravet på fungerande passagelösningar måste bli ett kardinalvillkor för att över huvud taget få ta i drift en kraftverksturbin i ett vattendrag med bestånd av vandringsfisk, t ex ål, lax eller öring. Detta skulle kunna lösas på ett enhetligt och förutsägbart sätt, t.ex. genom föreskrifter om krav på fungerande passerbarhet, platsanpassad enligt bästa möjliga teknik, för normalt förekommande fiskarter eller andra vattenlevande organismer. Krav på uppföljning och utvärdering ska finnas med. För att främja och säkra funktionalitet, kvalitet och ekonomisk effektivitet bör det skyndsamt inrättas ett nationellt kompetenscentrum för utformning av passagelösningar och andra miljöförbättrande åtgärder vid vattenkraftverk eller andra verksamheter med motsvarande inverkan på vattenmiljöerna.

Enligt Sportfiskarna finns det i dagsläget tillräcklig kunskap om att säl och skarv står för en inte oväsentlig del av predationen och det bör därför finnas förslag till konkreta åtgärder för att begränsa denna predation.

Naturskyddsföreningen Halland

Naturskyddsföreningen Halland anger att uppskattad storlek för Sveriges ursprungliga ålproduktion är felaktig vilket i sin tur innebär att åtgärderna reduceras till en bråkdel av vad ålförordningen stadgar. Med hänvisning till tidigare uppgifter presenteras alternativa beräkningar som innebär att den ursprungliga produktionen av blankål från inlandsvatten motsvarar 37 600 – 72 000 ton.

Föreningen anser det vara felaktigt att använda 1980 som referensår för ursprunglig, opåverkad produktion. Ålbeståndet minskade kraftigt före denna period i samband med att dammar och turbiner byggdes vilket hindrade ålens upp- och nedströmsvandring.

Föreningen framför att HaV:s förslag strider mot artikel 2.10 i ålförordningen och att det helt saknas förslag på åtgärder för att minska dödligheten hos ål, ansvaret för åtgärder och hur det skall finansieras. Föreningen föreslår att:

- Arbetet med omprövning enligt NAP måste omgående komma igång för att pröva.
- vattenverksamheter mot nu gällande lagar och få till nya vattendomar.
- Anslagen till tillsyn, inventering och utredning måste återställas till vad de varit och kanske höjas ännu mer.
- Genomföra sanktioner mot vattenföretag som inte följer tillstånd och lagar.
- Planen måste ange om och hur glasål skall transporteras upp i vattensystem och om blankål skall transporteras förbi kraftverk ut till havet.
- Öka kalkningen av vattendrag, inte minska som nu sker.

Vidare framhåller föreningen att förslaget strider mot artikel 2.11 i ålförordningen då Länsstyrelsen bortprioriterat tillsyn i väntan på omprövning av vattenkraften. HaV och Länsstyrelsen måste snarast omarbeta lokala ålplaner då dessa kan strida både mot ålförordningen och gällande miljödomar. Den nya EU-förordningen för att restaurera natur måste lyftas fram tydligare då Sverige har förbundit sig till att bl.a. restaurera vattendrag. Strategiska kalkningsinsatser måste ökas för att inte negativt påverka ålproduktionen och för att uppfylla ålförordningens krav.

HaV och länsstyrelserna måste förse beslutsfattare och domstolar med information om ålens rätta värde. Avsaknaden av dessa värden är en av förvaltningsplanens allvarligaste brister som behöver kompletteras. Med hänvisning till allvarliga fel och brister i ingångsdata i rapporten "Strategi för åtgärder i vattenkraften" (HaV och Energimyndigheten) framför föreningen att ålens förekomst och värde behöver inkluderas i antagna strategier, åtgärdsplaner, bevarandeplaner och förvaltningsplaner. Att kunna göra korrekta avvägningar mellan olika intressen är av central betydelse inte minst vid individuella prövningar enligt Miljöbalken.

Statkraft

Statkraft anser att det är olyckligt att trap & transport (T&T) benämns som en tillfällig lösning för nedströmspassage, framför allt då förvaltningsplanen enbart sträcker sig fram till 2030. Att stoppa

T&T innebär att eventuella framtida högeffektiva metoder inte kommer kunna nyttjas. Med tanke på kumulativa passageförluster där betydande förluster uppkommer även vid hög passageeffektivitet i ett scenario med flertalet stationer, anser statkraft att högeffektiva T&T-lösningar baserade på fasta blankålsuppsamlingsanläggningar bör anses vara BAT (bästa möjliga teknik) i scenario där fullälvskonnekktivitet ger en betydande lägre andel ål till havet. Statkraft anger Lagan som exempel där målen inte kommer vara möjliga att nå på grund av kumulativa passageförluster från ett stort antal stationer även om passageeffektiviteten är hög vid varje enskild station.

Statkraft välkomnar argumentet att ålyngel enbart bör sättas ut i uppväxtområden där det finns mitigerande åtgärder som leder till fri väg till havet. Statkraft anser dock att skillnaden mellan "assisted migration" av naturligt rekryterande ålyngel i bevarandesyfte respektive stödutsättningar vars syfte är att främja fisket samt utsättningar av importerade ålyngel bör förtydligas. Vidare anses statkraft att uttalandet om att utsättningar inte ska betraktas som en långsiktig åtgärd är väldigt generellt och olyckligt formulerat. Detta innebär att fullälvskonnekktivitet blir det enda rimliga alternativet om ålen skall bibehålla lämpliga och historiska uppväxtområden. Vidare hänvisar statkraft till att kumulativa effekter av passageeffektivitet vid uppströmsvandring som skulle innebära att endast en mindre andel av alla ålyngel når hela vägen upp till de historiska uppväxtområdena. Därför kan T&T "Assisted migration" i vissa fall vara en effektivare och till och med nödvändig åtgärd för uppströmspassage av ålyngel där man samtidigt bibehåller historiska och lämpliga uppväxtområden. För att inte utesluta åtgärder som potentiellt ger flest blankålar till havet är det av stor vikt att inte begränsa vilka åtgärdsalternativ som finns tillgängliga.

Statkraft uppskattar att förvaltningsplanen formulerar tydliga mål och delmål men ifrågasätter mål som förhåller sig till uppskattad blankålsproduktion givet betydande osäkerheter i skattningarna. I stället för faktiska siffror för skattad blankålsproduktion och antropogen påverkan så hade möjligtvis kategorier gett en mer rättvisande bild. Exempelvis kunde avrinningsområdet kategoriserats enligt prioriteringsordning - mycket låg, låg, medel, hög, mycket hög.

Ett av de större frågetecknen gällande förvaltningsplanen är dess starka koppling till genomförande via NAP. Statkraft välkomnar den nationella omprövningen men anser att ålförvaltningsplanens mål bör synkas med omprövningen. Delmål II & III (år 2030) är inte synkade med NAP där omprövningen för exempelvis Lagan ligger först 2032–2035.

Sveriges Fiskevattenägareförbund

Sveriges fiskevattenägareförbund välkomnar att delmålen som är inriktade mot att minska dödligheten av ål i vattenkraften, att förbättra ålens vandringsmöjligheter samt att tillsynsansvaret tydliggörs. Viktigt att åtgärder blir en prioriterad del i pågående miljöprövning av vattenkraften. Det är viktigt att dessa åtgärder prioriteras framför ytterligare restriktioner för det småskaliga kust- och inlandsfisket, då vattenkraftens (och övriga vandringshindres) påverkan är mer omfattande och strukturell. Hittills är det fisket som bidragit till att uppfylla målen, medan vattenkraften kommit allt för lindrigt undan.

De kortsiktiga målen bedöms inte realistiska med tanke på hur NAP-processen hittills fortskridit. Förbundet framför att det behövs skarpare styrningar och tuffare krav från regeringen och HaV för att nå de föreslagna målen.

Förbundet förstår att det inte går att förnya tillstånden med hänsyn till ålens situation. Det bör dock fortsatt finnas utrymme för tillfälliga undantag för att inte riskera att slå ut delar av nästa generation av småskaliga yrkesfiskare. Det är bättre och viktigare att lägga mer kraft och fokus på åtgärder för att stävja det olagliga fisket i samtliga vatten. Formas listade olagligt fiske som det näst största hotet mot ålen, näst efter bristen på framgångsrik vandring uppströms och nedströms.

För att säkerställa ålbeståndets fortlevnad krävs att alla berörda EU länder, inte bara Sverige, lever upp till de gemensamma betingen och fullföljer åtagandena i sina nationella ålförvaltningsplaner. Viktigt att en integrerad utvärdering för hela Östersjöbeståndet av ål blir verklighet och att skyddsåtgärder samordnas mellan berörda länder.

Förvaltningsplanen behöver kompletteras med förvaltande insatser för att hålla säl- och skarvpopulationerna på balanserade nivåer för att bli trovärdig med avseende på ekosystembaserad och adaptiv förvaltning.

Svenska kraftnät

Affärsverket Svenska kraftnät (Svenska kraftnät) har tagit del av remissen av förslag till reviderad nationell förvaltningsplan för ål och har inget att erinra.

Tekniska verken

Tekniska verken är ett av de bolag som startat och deltar aktivt i Krafttag ål (KTÅ). Tekniska verken ställer sig bakom det remissvar som tagits fram av vår branschorganisation Energiföretagen.

Uniper Energy

Utöver de synpunkter som framgår av remissyttrandet ansluter sig Uniper också till de synpunkter som framförs i Energiföretagen Sveriges remissyttrande.

Uniper ser det som viktigt att den påverkan på ål i sötvatten som kan härledas till vattenkraften minskar. Samtidigt noteras att omkring 90 procent av den blankål som produceras i Sverige har sin uppväxt utmed kusterna. Åtgärder i sötvatten kommer därför bara ge en marginell effekt på mängden lekvandrande ål under överskådlig tid. Om dessutom utsättning av importerade ålyngel i sötvatten upphör såsom föreslås kommer den andel av blankålsproduktionen som sker i svenska sötvatten att minska ytterligare.

Uniper anser att den föreslagna nya nationella förvaltningsplanen för ål innehåller flera positiva delar. Bolaget ställer sig bakom att fokusera på vattendrag med en betydande blankålsproduktion. Åtgärder bör dock prioriteras till de vattendrag som har en hög naturlig invandring av ålyngel och goda förutsättningar för produktion av blankål. Den nedre gränsen om 100 kg blankål som föreslås förefaller mycket liten med tanke på att biomassan för blankål som årligen utvandrar från Sverige bedöms vara flera tusen ton.

Det är positivt att import och utsättning av ålyngel föreslås upphöra och att villkor om utsättningar av ålyngel ses över. Att samordna genomförandet av åtgärder med genomförandet av NAP är även det positivt då det bör innebära en effektiv och samordnad process där också övriga intressen och värden beaktas.

Då Sverige utgör ett ålförvaltningsområde är det svårt att förstå varför mål och delmål delas upp på mindre områden. Det är det totala antalet blankålar som bidrar till lekbeståndet som är viktigt för att bidra till en ökad reproduktion. Att nå föreslagna mål för varje enskilt huvudavrinningsområde (HARO) skulle vara mycket utmanande och bortse från att Sverige har ett gemensamt ålförvaltningsområde. Uniper menar därför att mål bör sättas på en aggregerad nivå, inte per HARO. De underlag som ligger till grund för förslag till ny ålförvaltning innehåller betydande osäkerheter som inte tillräckligt beaktas. Det gäller inte minst uppskattningar av produktion av blankål på såväl nationell nivå som för kustområden och huvudavrinningsområden. Detsamma gäller bedömningar av vattenkraftens påverkan. Uniper har närmare granskat de uppgifter som berör vattendrag där bolaget har verksamhet och konstaterat att dessa innehåller en rad uppseendeväckande fel och brister som konsekvent överskattar vattenkraftens påverkan. Uniper menar att dessa fel och brister måste rättats till innan beslut om ny förvaltningsplan fattas. Avslutningsvis vill Uniper framhålla att bolaget även framöver vill vara en aktiv part i arbetet med att skydda den europeiska ålen och att stötta HaV i genomförandet av en ny förvaltningsplan för ål. Uniper menar dock att det är helt avgörande att en ny förvaltningsplan för ål vilar på korrekta uppgifter och mål måste sättas så att Sverige uppfyller kraven i ålförvaltningsplanen på ett effektivt sätt.

Den föreslagna tidplanen för att uppnå den föreslagna målen och tidplan enligt NAP överensstämmer inte. Flera av de viktigaste vattendragen för ål ligger sent i tidplanen för NAP. Åtgärder i dessa kommer inte att hinna vidtas med risk att delmålen inte kommer att nås i tid.

Avslutningsvis framhålla Uniper att bolaget även framöver vill vara en aktiv part i arbetet med att skydda den europeiska ålen och att stötta HaV i genomförandet av en ny förvaltningsplan för ål.

Vattenfall

Vattenfall instämmer i att det behövs ytterligare åtgärder för att rädda den europeiska ålen och står bakom Energiföretagens ”Remissvar gällande förslag till reviderad nationell förvaltningsplan för ål 2025–2030 (daterat 2025-09-01)”. Vattenfall vill särskilt understryka vikten av att:

- Sverige inte bör formulera mål på avrinningsområdesnivå då dessa inte styr mot en samhällsekonomiskt effektiv ålförvaltning. Åtgärder ska genomföras där de har god ekologisk effekt i förhållande till den samhällsekonomiska kostnaden.
- Förvaltningsplanen tydligt bör ange att den huvudsakliga processen för att minska vattenkraftens påverkan på ålbeståndet är genomförandet av den nationella planen för moderna miljövillkor. Regeringen behöver förtydliga och säkerställa att även åtgärder för ål ingår i det riktvärde om 1,5 TWh som gäller för den nationella planen.
- Förvaltningsplanen måste bygga på ett korrekt underlag. De kvantitativa underlag som lagts till grund för delmålen per huvudavrinningsområde är mycket osäkra och innehåller flera felaktigheter. Myndigheternas beståndsövervakning och modellering bör förbättras och de kvantitativa underlagen bör revideras och kvalitetssäkras.

Ålakademin

Ålakademin fokuserar i sitt remissvar på 1. ålens ursprungliga biomassa och vattenkraftens inverkan på ålbeståndets fortlevnad samt 2. generationsväxling inom ålfisket. Med hänvisning till bl.a. ålförordningen, nationella uppskattningar av dödlighet och biomassa, Formas utvärdering och Ices vetenskapliga rådgivning presenterar Ålakademin ett antal förslag och frågeställningar.

Ålakademin framhåller att beräkningar av ursprunglig biomassa är av största betydelse för att kunna konstatera om respektive medlemsstat uppfyller målet att minst 40% av den ursprungliga ålens biomassa kan vandra vidare till Sargasso. Med hänvisning till historiska fångster ifrågasätter ålakademin nuvarande uppskattningar av ursprunglig biomassa i inlandsvatten. Vidare konstateras att svenska inlandsvatten för närvarande inte bidrar till återhämtningen av ålbeståndet då dödligheten överstiger uppsatta målnivåer.

Ålakademin framhåller att vattenkraftens påverkan och olagligt fiske efter ål idag utgör de största problemen enligt Formas utvärdering. Arbetet med att förbättra villkoren för ålens fortlevnad måste fokusera på resurserna att anpassa vattenkraftverk till ålens vandringar uppströms och nedströms. Här kan de största resultaten uppnås för att öka ålbeståndet.

Ålakademin framför att det olagliga fisket för närvarande lär vara i nivå med det legala ålfisket. Det legala ålfisket kommer troligen att fortsätta att minska, medan tjuvfisket kan antas kvarstå på nuvarande nivå eller kanske t.o.m. öka efterhand som det legala ålfisket minskar. Ökade straffsatser för olagligt fiske i likhet med Finland föreslås vara en åtgärd som skulle minska det olagliga fisket. Det skulle också vara en effektiv åtgärd för att öka utvandringen av blankål med uppskattningsvis 50 ton årligen.

Vidare framhålls att ett minskat fiske längs den svenska kusten riskerar att ålen istället sannolikt fångas i Danmark. I Sverige är minimimåttet för fångst av ål 70 cm, i Danmark är minimimåttet för fångst av ål 40 cm.

Ålakademin framför att ett generationsskifte främjar småskaligt och hållbart ålfiske, föryngrar kåren av ålfiskare och medför kunskapsöverföring från äldre till yngre generationer. Ett sådant skifte medför även att arbetstillfällena, traditioner och kulturarv kan tryggas. Tillåt redan nu en generationsväxling för de ålfisketillstånd som finns idag, så bevaras såväl arbetstillfällena som kunskapen om ålfisket. Ålfiskarna står för engagemang för ålens fortlevnad samt för tradition och kulturarv.

Ålakustens kulturarvsförening

Den svenska regeringen har ratificerat UNESCO:s konvention om skydd av immateriella kulturarv. År 2015 blev ålfisket på Ålakusten listat som ett svenskt, immateriellt kulturarv i enlighet med denna konvention. 2020 blev Ålakustens kulturarvsförening ackrediterad som rådgivande organ till UNESCO. Listning och ackreditering föregicks av rigorösa kontroller av att ålfisket lever upp till högt ställda krav på hållbart fiske i enlighet med FN:s globala mål. Listning och ackreditering innebär samtidigt att den svenska regeringen är skyldig att både följa konventionen och att därmed också skydda det immateriella kulturarvet, dvs. ålfisket, från att utrotas.

Verkningsfulla åtgärder måste omgående vidtas för att säkerställa att det immateriella kulturarvet kan fortleva som en viktig del av både natur- och kulturarv, fiske- och mattraditioner, besöksnäring och även forskning på ålen som art. Att inte vidta sådana åtgärder strider såväl mot UNESCO:s konvention om skyddandet av immateriella kulturarv, som FN:s konvention om mänskliga rättigheter. För effektfulla sådana åtgärder krävs bland annat att ålfiskelicenser åter får ärvas eller överlåtas, så att generationsskifte blir möjligt. Ett generationsskifte skulle inte innebära att det skulle fångas mer ål, eftersom fångsterna regleras av kvoterna. Det spelar alltså ingen roll för beståndets fortlevnad om ålfiskaren är 80 eller 20 år, då fångsterna baseras på kvoterna, men

däremot har en förnyring av ålfiskarna en avgörande effekt på det immateriella kulturarvets fortlevnad och därmed på ratificeringen av skyddandet av kulturarvet.

Vidare kan konstateras, att längs hela Ålakusten utövas fisket på grundval av äganderätt till unika och urgamla fiskefastigheter, åldrätter. Åldrättens substans är rätten att fiska en fiskart, ål, inom ett visst område av havet. Åldrätterna kan köpas, säljas, lagfaras, intecknas som vilka andra fastigheter som helst. Om staten fasar ut ålfisket innebär det i realiteten en konfiskation av dessa ålfiskefastigheter. Ett sådant statligt ingrepp i enskilds äganderätt skulle strida mot svensk grundlag och skyddet för äganderätten i Europakonventionen. Denna fråga förbigås helt av HaV. Man kunde ha förväntat sig att HaV skulle ha rekommenderat en rejäl ekonomisk kompensation till de som berövas äganderätt eller nyttjanderätt till dessa fiskefastigheter.

Lagans vänner

Lagans vänner framför i sammanfattning till yttrandet att 1) uppskattningen av jungfrulig nivå är grovt felaktig. Så felaktig att hela ålförvaltningsplanen borde kasseras. 2) Felaktiga undantag från ålförordningen. Så illa att ålplanen av den anledningen också borde kasseras. Följden blir också att borttaget strandskydd för små strömvatten felaktigt uttalas att inte betyda något och att dammar som utan tillstånd förstört småvatten får lättare att komma undan nödvändiga åtgärder. 3) Inget samhällsvärde har åsatts fisken (i stark kontrast till vad danska och finska myndigheter gjort. Problembeskrivning med karantänisering av ålyngel saknas och tillstånd beviljas felaktigt tillsammans med Länsstyrelser. 4) Trap and transport missbrukas i statistik och även som metod i strid med ICES rekommendation. Argumentet om tillfällig åtgärd duger inte längre. 5) Planförslaget saknar beskrivning av kalknings betydelse och av synergieffekter vid restaurering. 6) Planen saknar relevanta åtgärder och förlitar sig framgent i stort sett på trap and transport och att Länsstyrelsens kontroller ska lösa problemen.

I sitt yttrande redogör Lagans vänner bl.a. för alternativa beräkningsmetoder av den jungfruliga nivån som resulterar i betydligt högre skattningar av jungfrulig nivå. Vidare framförs att ålförvaltningen är ett haveri och förslaget till ålförvaltningsplan likaså. Den bärande kontrollmyndigheten Länsstyrelsen (som både regering och HaV tycks luta sig mot) kommer inte utföra kontroller på vatten före det att provning sker enligt NAP.

Vad som skulle kunna rätta upp situationen något är att tidigarelägga ett par strategiska omprövningar enligt NAP där Lagans vattensystem är högst kvalificerat för att vara ett av dessa. HaV borde i samarbete med Länsstyrelsen snarast ta fram en plan för detta, alternativt tillsätta en haverikommission. HaV borde lära av grannländerna Danmark och Finland om hur synsättet på fiskens samhällsvärde bör hanteras.

Ålfonden

Ålfonden hänvisar till att glasålsindex har stigit till 11–12 procent i "Europa elsewhere, sydeuropa". Under senare år har en punktvis hög invandring av glasål på Västkusten. Lagan, Ätran, Viskan och Ringhals observerat. Denna punktvisa invandring är upptill, och över hundra procent av 1960–70 talets referensvärden. Mängder av småål fångas dessutom i södra Öresund, Blekinge Smålandskusten. Ett tecken på att något håller på att hända!

Ålfonden framhåller att åtgärder måste sättas in snarast för att minska skarvens och sälens predation på ål och hänvisar till att skarven årligen äter ca 400 ton och sälerna 100 ton

Vidare hänvisar ålfonden till att yrkesfisket idag utgör en liten del av total uppskattad blankålsutvandring från Östersjön. Med hänvisning till historiska uppskattningar anger ålfonden att Västkusten idag levererar ca 1150 ton blankål årligen. Allt fiske efter ål stoppades 2012.

Trots hög dödlighet vandrar ca 100–130 ton ut till havet från inlandsvatten. Denna potential bör beaktas innan man stoppar utsättningar. Istället bör trap&transport ökas. Större delen av insjöålen är utsatt. Detta sen 1970 tal. Vattenkraften har nästan tillintetgjort den naturliga tillförsel. Det saknas vetenskapliga belägg för att ålyngelutsättning inte är fungerande. Däremot visar vetenskapliga undersökningar att utsatt ål tar sig ut ur Östersjön och att ålen vandrar ut i Atlanten. Dessutom visar verkligheten att utsatt ål i sjösystemen växer till sig, blir blank och vandrar ut mot havet. Utsättning av ålyngel bör ske i turbinfria vattendrag. Likaså nedanför nedre kraftverk ut mot havet.

Under den tid vi glasål från England användes var det inga problem med ålyngel i karantän. Problemen kom med den franska glasålen. HaV måste därför se över uppköpskällor och olika länders karantänsregler.

Ålfonden framför att kraftverken liksom fisket bör kontrollera och logga dödlighet av ål.

Avseende generationsskifte är det svenska ålfisket väl förberett för generationsskifte och nya ålfisketillstånd. Fisket beskrivs utgöra en liten del av det utvandrande beståndet och omfattar en period på tre månader. Vidare anføres att det inte behövs några kvoter och att fisket. Ålfisketillstånden bör utfärdas på fem år och den ursprungliga frivilliga perioden med nio månader fiskestopp ska gälla.

Ålfiskarena för vidare en gammal tradition-ålagillena. Uppemot 140 nationer har besökt ett ålagille på något sätt. Besök från företag, föreningar, bank, finans, statliga verk, privat satte snurr på regionens och kommunens ekonomi. Sommarens badorts turism växte också till höstturism. Kommunen räknar med intäkter på 60–90 miljoner per år i samband med ålagille, övernattnig, hotell, flyg, taxi och ytterligare turistmål.

Privatpersoner

Privatperson (Mikael och Thomas Nordh)

Framhåller som utvecklingsområde att gällande bestämmelser för bl.a. fiske efter ål behöver översättas till flera språk. Sverige har ett mångkulturellt samhälle där flera med utländsk härkomst har sportfiske/fritidsfiske som en hobby. Dessa personer är ofta helt ovetande regelsystemet för bl.a. ålfiske.

Efterfrågar samarbete och lyhördhet mellan forskare, myndigheter och fiskare och anser bl.a. att en utökad dialog kommer ge en mer rättvis och sanningsenlig bild av tillgången på ål.

Framhåller risker avseende förslag om utökad information till nya målgrupper som barn och ungdomar och anser att den ensidiga publiciteten av ålfrågan redan nu haft stor negativ inverkan på det rådande samtalsklimatet. Nämnade förslag kan få förödande konsekvenser och bidra till konflikt, misstro och stark polarisering.

Fisket i inlandsvatten ska inte minskas på något sätt innan vattenkraften bidragit till att all ål kan passera fritt förbi turbinerna. Först då detta skett och att skarv och säl begränsats kan en reglering av fisket komma på tal.

Generationsväxling ska vara tillåtet för att inte helt förlora kulturell och immateriell kunskap. Dels för att ersätta de fiskare som faller bort och dels för att lyckas bevara kunskapen och intresset för arten.

Den begränsade perioden för yrkesmässigt fiske är redan idag att betrakta som oerhört kort. De 90 dagar som fiske tillåts sammanfaller i år endast med två mörker i juli och augusti och det rör om högst 30 dagar som fisket kan anses vara bra. Om fisket har otur med kall inledande försommar med låga vattentemperaturer är fisket praktiskt taget odugligt.

Vidare anses förslaget inte harmonisera med Livsmedelsstrategin 2.0, bland annat framhålls problem med varierande tolkning av samma regler mellan myndigheter och över tid. Vidare hänvisas till regeringens mål om att öka graden av självförsörjning samt att det krävs en helhetssyn som samlar samtliga perspektiv för att säkerställa en långsiktigt hållbar fiskförvaltning och efterföljande värdekedja. Inte enbart fiske utan även predatorer och miljöarbete måste beaktas för att nå målen.

Privatperson (Per Vidlund)

Av sammanfattningen till yttrandet framförs att:

- Sverige ska ta ansvaret för att reducera den kinesiska skarven med 90 % inom 3 år under statligt ansvar för att förhindra total kollaps av marin biotop i Sverige och att habitatdirektivet är starkare än fågeldirektivet.
- Fiskelagstiftningen behöver vara tydlig i hela Sverige och gälla allt fiske.
- Omgående tvinga alla kraftverk och vattenintag av alla slag att minska ål och fiskdödligheten med 90 procent till den 1 januari 2027.
- Att införa topp/centralstyrning av ålförvaltningen.
- Att återuppta utplantering av glasål i alla sjösystem där ål fanns frekvent fram till år 1950.
- Att dela ut nya åldispenser som är möjligt enligt gällande ål förordningen och åter öppna ålfisket på Svenska Västkusten.

I övrigt framförs i yttrandet bl.a. att vattenkraften har ett stort ansvar för att vidta åtgärder för upp- och nedströmsvandrande ål och att nya tekniker finns att tillgå istället för rivning och kostnadskrävande faunapassager som ständigt aktualiseras. Att skarv och säl idag är Europas största hot mot ålen är väl känt men förnekas i Sverige med motivet att dessa är fredade. Vidare föreslås att HaV och Länsstyrelser tittar på enklare och kostnadseffektiva alternativ i Europa eller andra länder. Skarv och sälpredationen måste upphöra i den skala som är idag och tvingande åtgärder för att göra enkla faunapassager ska vidtas.

I yttrandet framförs att flera lagstiftningar råder runt ålen där länsstyrelser och HaV tolkar lagstiftningen på olika sätt beroende på länsstyrelse. Personliga åsikter och kunskap avgör beslut utan tydlig struktur och mål förutom att det legala ålfisket ska stoppas på sikt. Bl.a. lyfts som exempel att det fortfarande är möjligt för en fritidsfiskare att fiska med långrev utrustad med maximalt 100 krok vilket möjliggör ett mycket effektivt fiske efter ål.

Vidare framhålls att kontrollen av både legalt och illegalt ålfiske behöver förbättras och att kontrollsystemet måste vara toppstyrt utan möjligheter för lägre nivåer att undvika, omtolka, bortförklara eller ignorera fakta, allt måste ske från en central myndighet.

I yttrandet framhålls att internationell och svensk folkrätt inte tillåter ett stopp av en lång kultur av ålfiske, det är kulturellt viktigt att det fortsätter med överföring av kunskap till framtiden.

Privatperson (Alexander Zoghi Scott)

Anser det vara mycket bra att förvaltningsplanen tar sikte på att förbättra vandringsmöjligheterna för ålen - såväl uppströms som nedströms och framhåller detta vara a och o för att bryta den negativ trenden. Därför föreslås de framgångsrika åtgärder som infördes vid Herting, Åtran, även införas vid övriga svenska vattenkraftshinder genom effektiva vandringspassager för ålen samt snedställda galler för att minska antalet ålar som hamnar i turbinerna. Åtgärderna åläggas ansvarigt vattenkraftbolag och bör genomföras istället för att bekosta nuvarande ålägganden om att sätta ut ålyngel.

Privatperson (Mats och Max Svensson)

Förutom vattenkraften är den största frågan för att främja ålen, möjligheten till generationsskifte. Engagemang är den absolut viktigaste delen för att bevara och utveckla beståndet av ål. Detta har de som fiskat och levt i generationer utmed ålakusten i östra Skåne. Det måste fortsätta med nya generationer som kan skapa engagemang bland politiker och tjänstemän. Sverige har åtagit sig att bevara ålkulturen och därmed ett levande ålfiske, därför måste ett generationsskifte kunna göras.

Generationsskifte får inte innebära ett ökat fiske. En möjlighet till detta är att på lämpligt sätt göra ett generationsskifte där samhällsnyttan genom ålkulturens bevarande och möjligheter för småskaliga näringar att överleva och utvecklas är störst. Östra Skåne och västra Blekinge är det område i Sverige där ett levande ålfiske med ålkultur har den största samhällsnyttan och engagerade människor med engagemang för ålen. Då måste det kanske på något vis beaktas om en möjlighet till generationsskifte i denna region är en lösning som gynnar ålens bevarande och utveckling av beståndet.

Privatperson (Leif och Pontus Lindberg)

Framhåller att det yrkesmässiga fisket efter ål har drabbats hårt av nuvarande förvaltningsplan. Dels eftersom inga nya ålfisketillstånd beviljats på 15 år, dels eftersom de gamla ålfisketillstånden bara förlängs ett år i taget. Bortfallet av fiskeutövare har skett både av åldersskäl och uppgivenhet när större investeringar med flerårig avskrivning måste till. Ytterligare fem år utan lättnader i tillståndsgivningen innebär i praktiken total avveckling.

Samtidigt har ansvariga inte angripit nedgången av ål av miljöskäl. Den medvetenhet som ändå fanns för femton år sedan om ålens små möjligheter att ta sig upp till de bästa uppväxtplatserna i sötvattnet och som vuxna ta sig därifrån har inte hanterats rätt och med kraft. Egen erfarenhet och samtal med kollegor pekar entydigt på ökad utvandring av ål. Medelvikten på ålarna har minskat och kommit lite närmare det som gällde när utvandringen fortfarande var stor. Med den insamlade informationen om infångad ål och mängden redskap borde det vara enkelt att konstatera att denna uppfattning är rätt.

Med högsta prioritet måste de direktiv som kommer från EU om öppnande av vattendragen och återvätning av naturen verkställas. Detta skulle omgående inte bara gynna ålen utan alla de fiskar som delar sitt liv mellan sötvattnet och bräckvattnet.

Det är nu dags att byta ingång för ålförvaltningen och ta fasta på det positiva. En övertolkning av påståendet sedan decennier att ålen är utrotningshotad har skapat en uppgivenhet. Med den kunskap som idag finns om utvandringens utveckling och förväntade skarpa resultat kring uppväxtområdena är det dags att skissa på en positiv framtid. Nya personer som kan ta över måste släppas fram innan all kunskap och material försvunnit.

Miljömålen som antogs för 25 år sedan talar om en levande kust och skärgård och ett hav i balans. I den miljön har ett småskaligt fiske efter ål sin självklara plats, och på sikt också ett sparsamt husbehovsfiske.

Privatperson (Ingemar Alenäs)

I yttrandet framförs följande sammanfattning:

- Det är positivt att HaV identifierar det viktigaste hotet mot ålen som är vattenkraftens dammar, torrfåror, galler och turbiner så att dessa hot kan åtgärdas.
- HaV:s förslag till ålförvaltningsplan bryter mot flera paragrafer i Ålförordningen och måste ändras så att lagens villkor uppfylls.
- HaV:s förslag till ålförvaltningsplan harmonierar inte med rådets förordning om restaurering av natur och behöver anpassas till denna lagstiftning.
- Biomassan av blankål (300 ton) är enligt SLU "en vild gissning" och enligt DTU "en rejäl felräkning" varför siffran behöver korrigeras så att den blir trovärdig.
- HaV:s förslag på referensår ex. 1980 för ålförvaltningen strider mot lagen. Referensen skall vara opåverkat tillstånd före vattenkraften, det vill säga senast i början av 1900-talet.
- De olagliga "Ålplanerna" måste snarast omarbetas/upphöra. Vissa Länsstyrelser använder dem till och med som underlag för sin tillsyn.
- Den årliga uppfödning av en miljon vilda ålyngel hos Skandinavien Silver Eel i Helsingborg för försäljning till mänsklig konsumtion av 150 ton småål har pågått i Sverige sedan 1986 och måste snarast upphöra.
- Uppgifter om sjukdom hos hanterad ål är av myndigheterna sekretessbelagd handling. Dessa uppgifter skall vara allmän handling för att hindra sjukdomsspridning.
- Mänsklig hantering av vild ål skall så långt möjligt undvikas och främst användas i forskningssyfte.
- HaV föreslår att tillsynsmyndigheterna skall ställa krav på verksamhetsutövarna när det gäller ålen medan tillsynsmyndigheterna beslutar att lägga ned tillsynen i väntan på NAP. Myndigheternas agerande för att ställa krav på verksamhetsutövarna behöver samordnas.
- Neddragning av kalkningsverksamheten innebär att ålproduktionen kraftigt försämras. Beslut om återupptagen och utökad kalkningsverksamhet är en av förutsättningarna för att uppnå EG:s gemensamma mål om 40-procentig ålproduktion jämfört med det opåverkade.
- Länsstyrelsen remitterar nu bevarandeplaner för vattendrag som är N2000. Dessa behöver anpassas för att leva upp till lagstiftningen i Ålförordningen. Även åtgärder utanför N2000 områden (ex dammar, torrfåror) påverkar de arter som skall skyddas.
- En förvaltningsplan behöver ange värdet av det som skall förvaltas. Det saknas i HaV:s plan. Enbart skyddsvärdet av en blankål är ex 3510 € och ett ålyngel 351 € (Källa: Finlex)

614/2019). Till detta skall adderas andra värden såsom socioekonomiska, kulturella, ekologiska, hälsomässiga, turist, sportfiske m.fl. värden.

- Det goda exemplet Hertingprojektet visar att det går att lösa fiskvandringen och ålvandringen till hundra procent samt att det är samhällsekonomiskt lönsamt. (Källa: länsstyrelsen i Halland Meddelande 2018:18).
- Myndigheternas (HaV och Energimyndigheten) "Strategi för åtgärder i vattenkraften" innehåller allvarliga brister och felaktiga ingångsdata som gör att vattnens värde underskattas. Hänsyn till ålen saknas i strategin som därför påverkar ålförekomsten negativt.

Privatperson (Jan Petersson)

I yttrandet framförs att tillgången på småål i det yrkesmässiga fisket efter ål i norra Kalmarsund har ökat markant under senare år och att medelvikten på den fiskade blankålen har minskat. Om den uppdaterade förvaltningsplanen medför ytterligare begränsningar för fisket är risken att fisket helt upphör. Då försvinner kunskap och status om ålen. Vidare hänvisas till SLU Aquas beräkningar om att blankålsfiskets påverkan utgör 0,3 procent av det utvandrande beståndet på ostkusten.

Förvaltningsplanen föreslås innebära att:

- ålfiskeperioden återgår att gälla hela september,
- öka avskjutning av skarv och gråsäl,
- minimimåttet för ål sänks till 65 cm och att
- ansvariga tvingas skapa fria vandringsvägar för ålen i reglerade vattendrag.

Privatperson (Alexander Vidlund)

I yttrandet framförs det vara praktiskt omöjligt att besvara alla felaktigheter i den nya förvaltningsplanen. Det enklaste alternativet, är att göra om hela uppdraget från början innan förslaget ska lämnas över från Havs-och vattenmyndigheten till departementet.

Med hänvisning till Europeiska unionens funktionssätt framförs att artikel 288 och artikel 297 inte har efterlevts. Vidare framhålls att förslag till ny förvaltningsplan inte går i linje med högre ställda krav enligt livsmedelsstrategin 2.0. Särskilt hänvisas till livsmedelsstrategins sida 13(62) om krav på helhetssyn som samlar samtliga perspektiv för att säkerställa långsiktig hållbar fiskförvaltning och efterföljande värdekedja, sida 14 (62) om att arbetet inom det strategiska området regler och villkor är avgörande för att skapa konkurrenskraft i livsmedelskedjan, sida 19 (62) om att de gröna näringarna omfattas av det mest betungande reglerna inom miljöområdet och sida 35 (62) om att en robust livsmedelsförsörjning och en ökad livsmedelsproduktion i fredstid är grundförutsättningar för en fungerande livsmedelsförsörjning i höjd beredskap och ytterst krig.

Vidare framförs att Sveriges förvaltning helt har riktat sig till att strypa fisket efter ål utan möjlighet till generationsväxling för att tilldela yngre fiskare tillstånd som har dålig ekonomi eller för att hjälpa nära anhöriga. Fritidsfisket /sportfisket har ökat på alla arter och information finns inte att tillgå på olika språk. Drönarfiske är en aspekt som måste ses över både inom ålförvaltningen och fiskerilagstiftningen.

Utsättningarna av ål bör fortsätta för att kompensera en misslyckad statlig förvaltning.

Strukturella åtgärder för att göra vattendrag framkomliga, förbättra livsmiljöerna samt andra miljöåtgärder behöver vidtas. Inga eller väldigt få åtgärder för att öka framkomligheten har genomförts sedan 2007.

För att transport av blankål från sjöar och vattendrag till vatten varifrån ålen fritt kan utvandra till Sargassohavet ska fungera bättre måste skarv och säl regleras till en minimal nivå för att varje individ skall ha en större chans att vandra utan skada eller försummelse.

Sveriges statliga förvaltning av skarv-och sälstammar framförs vara oreglerad. Ingenting har gjorts, enbart naggat i kanten på säl-och skarvstammarna. Detta framförs vara en katastrof för hela biotopen och framförallt ålen.

Avseende regler och tillstånd för miljöskyddsåtgärder, forskning innovation, flyktöppningsalternativ framförs att HaV och länsstyrelserna jobbar mot varandra både praktiskt och juridiskt. De stora volymerna med utsläpp från t.ex. kommunala reningsverk har inte lyfts in i förvaltningen överhuvudtaget.

Vidare framförs att HaV inte kan reglera ålfisket mer än vad som redan gjorts. Att reglera fisket ytterligare kommer leda till olagligt fiske. Beståndet av ål kommer inte återhämta sig om Sverige inte följer övriga nämnda punkter i EU:s förordning.

Ett generationsskifte måste tillåtas utifrån särskilda skäl om ekonomisk och kulturell betydelse med en strikt begränsning. HaV har skapat ett fiske där ett fåtal aktörer ska dela på allt fiske. För att bryta den långvariga trenden måste HaV göra individuella bedömningar för att skapa en mera rättvis fördelning. Ett bibehållet konsumtionsfiske efter ål måste bevaras i insjöar och på kusten för att upprätthålla den kulturella traditionen och försäljning till konsument.